ԱԶԴԱԿ
ՕՐԱԹԵՐԹ

AZTAG QUOTIDIEN POLITIQUE ET LITTERAIRE أزتاك جريدة يومية سياسية وأدبية - الهيئة المسؤولة - إفيا ترويشيان

200.000 Լ.Ո. 100-ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 193 (27264) ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, 9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2026 8 ԷՋ

ԱԼԻԵԻ ՀԱՅԵՐԸ ԴԱՐՁԵԱԼ ԿԸ ՄԵՂԱԴՐԷ ԱՐՑԱԽԻ ՄԷՋ «ՔԱՆԴՈՒՄՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ» ՅԱՆՑԱՆՔՈՎ

Ազրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւ հայերը կրկին մեղադրեց Արցախի մէջ «քանդումներ կատարելու» յանցանքով: Ազրպէյճանական ԱՓԱ լրատու գործակալութեան համաձայն, Կովսականի եւ Ջրականի շրջաններ տեղափոխուած բնակիչներուն հետ հանդիպումին ընթացքին Ալիեւ պնդեց, որ հայերը 30 տարի շարունակ աւերած են այդ տարածքները: «Հայերը 30 տարի աւերեցին այս հողերը, քար քարի վրայ չձգեցին: Իսկ մենք ընդամէնը վեց տարուան ընթացքին Ղարաբաղ եւ Արեւելեան Զանգեզուր վերադարձուցինք շուրջ 100 հազար անձեր՝ անոնց համար ստեղծելով կարելի լաւագոյն պայմանները», յայտարարեց ան: Ալիեւ անդրադարձաւ նաեւ 2020-ի պատերազմին՝ պնդելով, որ Ազրպէյճան «վերականգնած է արդարութիւնն ու իր իրաւունքները»:

ԱԿՆԱՐԿ

ՎՃԱՐԱՄԻՋՈՑ-ՄԱՆՐԱԴՐԱՄԻ ՊԱՏՐՈՒԱԿԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Հայաստանի Հանրապետութեան վարչապետը Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումը արտաքին քաղաքականութենէն դուրս բերելու մասին յայտարարութիւն կատարած է: Արտաքին գործոց նախարարը յայտնած էր, որ ցեղասպանութեան ճանաչումը արտաքին քաղաքականութեան առաջնային օրակարգ չէ: Հիմա ընդհանրապէս օրակարգ չէ կ'ըսուի վարչապետի ճամբով: Յիշելով, որ նախընտրական ծրագիրին մէջ այդ մասին նշուած էր արդէն:

Այս որոշումին իբրեւ հիմնաւորում կը ներկայացուի Իսրայէլի օրինակը: Գործադիրի ճանաչում եւ օրէնսդիրի մերժում: Ըստ վարչապետին, ի վերջոյ առերեսուած է այն իրականութեան հետ, որ ցեղասպանութեան ճանաչումը վճարամիջոց է պետութիւններու միջեւ: Հետեւաբար պէտք է հրաժարինք ցեղասպանութեան ճանաչումի օրակարգէն՝ այլոց համար մանրադրամի չվերածուելու համար:

Քանի մը դիտարկում պէտք է արձանագրել այս առիթով:

Լուրջ խնդիր է, եթէ նման պաշտօնի տէր անձը վերջապէս նոր կը գիտակցի, որ ցեղասպանութեան թեման կը շահարկուի պետութիւններու կողմէ: Կու տայ Իսրայէլի օրինակը: Քաղաքական պարզ տրամաբանութիւն է, որ ոեւէ պետութիւն Անգարայի հետ իր յարաբերութիւններուն ընթացքին կ'օգտագործէ տարբեր խաղաթուղթեր, ընդ որում՝ ցեղասպանութեան թեման: Օրինակները բազմաթիւ են:

Բայց այս խնդիրը միայն հայկական գործօնին կամ հայկական թեմային հետ առնչուած չէ, այլ ընդհանրապէս պատմութեան ընթացքին կամ ժամանակակից պահերու այս երեւոյթը քաղաքական գործունէութեան մէջ գործածուող կանոն է պետութիւններու միջեւ յարաբերութիւններու ընթացքին:

Իսկ քաղաքական այս կանոնը որեւէ ձեւով պատճառ, հիմնաւորում կամ պատրուակ պէտք չէ ծառայէ, ըսելու համար, որ վճարամիջոց-մանրադրամի չվերածուելու համար մենք պէտք է հրաժարինք Հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումի օրակարգէն:

Գործընթացները տեղաշարժ կ'ապրին, երբ տուեալ պետութեան եւ մեր պարագային մեր պետութեան շահերը կը համընկնին եւ կ'արձանագրեն որոշումներ, կէտեր: Եթէ պաշտօնապէս հրաժարինք ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումի օրակարգէն, այդ պարագային Անգարան ազդեցիկ խաղաթուղթ ձեռք կը բերէ կանխարգիլելու այդ գործընթացը ընդհանրապէս: Երբ պետութիւն մը ուղերձ յղելու համար պատրաստուի ճանչնալու Հայոց ցեղասպանութիւնը, Անգարան կրնայ հակազդել, որ խնդրոյ առարկան ինքը հրաժարած է այդ առաջադրանքէն, հետեւաբար այլ պետութիւնները այդ քայլին դիմելու պատճառ չունին:

Վճարամիջոց-մանրադրամի այս տեսութիւնը գործող վարչապետը օգտագործած էր նաեւ ցեղասպանութեան պատճառահետեւանքային կապերը վերլուծելով, դարձեալ սփիւռքի հետ առընչուած խնդիրներու քննարկման ընթացքին: Կարմիր թելի նման անցնող գիծը այդ բոլոր խօսոյթներուն այն էր, որ այլ պետութիւն մը (իմա՛՝ Ռուսիան) հայութիւնը մանրադրամի վերածած էր Թուրքիոյ հետ իր յարաբերութիւններուն ընթացքին, եւ Անգարան ցեղասպանական արարքներով պատասխանած էր Ռուսիոյ: Ահա տրամաբանութիւնը, որ Օսմանեան կայսրութեան պատասխանատուութիւնը Ցեղասպանութեան մէջ կը թեթեւցնէր անկէ կարեւոր մաս մը այլ պետութեան ուսերուն վրայ տեղադրելով: Նոյն տրամաբանութեամբ ալ Արցախը կրնայ մեկնաբանուիլ, որ մանրադրամ էր Ռուսիոյ համար եւ հիմա Հայաստանը բեռնաթափուած է անկէ:

Մտային այս մարզանքները պարզապէս պատրուակներ են ընդառաջելու Թուրքիոյ նախապայմանին՝ հրաժարիլ ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչումի օրակարգէն: Հիմա յայտարարուած է նաեւ այդ նախապայմանին ընդառաջումը:

Վերջին դիտարկում մը: Սահմանադրական իրաւադրոյթ ունեցող Անկախութեան հռչակագիրը կը պարտաւորեցնէ Հայոց պետութիւնը սատար կանգնելու հայոց ցեղասպանութեան միջազգային ճանաչման: Մինչ այժմ չէ փոխուած Սահմանադրութիւնը...

Վարչապետին յայտարարութիւնը, առանց մեկնաբանութեան տեղ ձգելու, պարզապէս հակասահմանադրական է:

«Ա.»

ԱՅԶԵՆՔՈԹ ՊԻՏԻ ԿԱԶՄԷ ԻՍՐԱՅԷԼԻ ՆՈՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Իսրայէլի նախագահ Իսհակ Հերցոկ երէկ երեկոյեան Եաշար կուսակցութեան ղեկավար Կատի Այզենքոթին վստահեցաւ Իսրայէլի նոր կառավարութեան կազմութիւնը: Վերջինս խորհրդարանական պարտադիր խորհրդակցութիւններու ընթացքին ապահոված էր Քնեսեթի 67 անդամներու զօրակցութիւնը, իսկ Նեթանիահուն՝ 46 անդամներու զօրակցութիւնը:

Հերցոկ Այզենքոթի հետ միացեալ մամլոյ ասուլիսի ընթացքին յայտնեց. «Մեծ մարտահրաւէրներ ունինք, որովհետեւ Իրանը պիտի չսպասէ, եւ նաեւ Կազան ու Լիբանանը կան»՝ շեշտելով. «Պէտք է կազմել կայուն կառավարութիւն մը, որ կարող է մարտահրաւէրները երկար ժամանակ դիմակայել»:

Նշանակեալ վարչապետ Այզենքոթ ըսաւ. «Իսրայէլ արտակարգ կացութեան մէջ է, բաց ճակատներու իրավիճակի մէջ, պատերազմի նպատակները տակաւին չիրագործուեցան, եւ մենք քաղաքական ճգնաժամի մէջ ենք»:

Ան յայտնեց, թէ Քնեսեթի 74 անդամներ յստակ դարձուցած են, թէ ո՛չ նախկին կառավարութեան, ո՛չ ալ անոր ղեկավարին կը վստահին:

«Իսրայէլի պետութեան ստեղծումէն ի վեր քաղաքական ամէնէն բարդ իրավիճակին մէջ կը գտնուինք», նշեց Այզենքոթ:

«Յանձնառութիւն կը ստանձնեմ կազմելու արտակարգ իրավիճակի ազգային կառավարութիւն մը: Կացութիւնը ձգձգում կամ ընտրութիւններու կրկնութիւն չի հանդուրժեր, որովհետեւ Իսրայէլ չի կրնար հարցերու երկարաձգումին կամ անվերջ ընտրութիւններու մէջ այլ փուլի վերադառնալ», նշեց ան:

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ Կ'ԸՆԴԴԻՄԱՆԱՅ ՄԱԿ-Ի ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՔԱՐՏՈՒՂԱՐԻ ՊԱՇՏՕՆԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՌԱՋԱԴՐԱԾ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻՆ

Ստորեւ կու տանք ՄԱԿ-ի ընդհանուր քարտուղարի պաշտօնին առաջադրուած Թուրքիոյ թեկնածուին ընդդիմացող Հայ դատի Կեդրոնական խորհուրդի 6 նոյեմբերի յայտարարութիւնը.

«Հայ դատի կենտրոնական խորհուրդը ՄԱԿ-ի Անվտանգութեան խորհրդի անդամներին եւ ՄԱԿ-ի բոլոր անդամ պետութիւնների կառավարութիւններին կոչ է անում մերժել Թուրքիայի կողմից Ֆերիտուն Սինիրլիօղլուի թեկնածութեան առաջադրումը ՄԱԿ-ի գլխաւոր քարտուղարի պաշտօնում:

«Գլխաւոր քարտուղարը պէտք է լինի ՄԱԿ-ի կանոնադրութեան անաչառ պահապանը եւ զանգուածային վայրագութիւնների դէմ առաջին ձայնն աշխարհում: Պարոն Սինիրլիօղլուի գործունէութիւնը վկայում է հակառակի մասին. տասնամեակներ շարունակ նա առաջ է մղել թուրքական կառավարութեան քաղաքական օրակարգերը, այդ թւում՝ Հայոց ցեղասպանութեան ժխտումը հէնց ՄԱԿ-ում շրջանառուող փաստաթղթերում:

«2020-ի հոկտեմբերի 16-ին, լինելով ՄԱԿ-ում Թուրքիայի մշտական ներկայացուցիչ, պարոն Սինիրլիօղլուն ստորագրել է գլխաւոր քարտուղարին ուղղուած նամակ (ՄԱԿ-ի փաստաթուղթ A/75/525-S/2020/1024): Դրանում նա պնդում էր, թէ 1915-ի իրադարձութիւնները ցեղասպանութիւն չեն եղել եւ շարունակում են մնալ «օրինական բանավէճ»-ի առարկայ: Նա այդ նամակն ուղարկել էր Արցախի դէմ Ազրպէյճանի յարձակման երրորդ շաբաթում: Դրանում նա «անհիմն» էր որակել հակամարտութեան գօտում օտարերկրեայ մարտիկների առկայութեան մասին տեղեկութիւնները, թէեւ Ռուսաստանը, Ֆրանսան եւ Միացեալ Նահանգներն արդէն հաստատել էին, որ այնտեղ սուրիացի վարձկաններ են տեղակայւում: Նամակում նաեւ առանց որեւէ ապացոյցի մեղադրւում էին հայկական սփիւռքի կազմակերպութիւնները՝ «բարեգործութեան քողի ներքոյ» մարտիկներին ռազմաճակատ տեղափոխելու մէջ: Երեք տարի անց աւելի քան 100.000 հայ բռնի տեղահանուեց Արցախից:

Շար.ը՝ էջ 8

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ. «ԿԸ ՁԳՈՒՇԱՑՆԵՆՔ ՉԷՆՔԻ ՄԵՆԱՇՆՈՐՀՄԱՆ ԹՂԹԱԾՐԱՐԻՆ ՄԷՋ ՈՒԺԻ ԿԻՐԱՐԿՄԱՆ ԴԻՄԵԼԷ»

ՀՅԴ Բիւրոյի անդամ, Միջին Արեւելքի պատասխանատու եւ Հայկական երեսփոխանական պլոքի ներկայացուցիչ Յակոբ Բագրատունի «Սաութ Քուլ Լուպնան» ձայնասփիւռի կայանին հետ հարցազրոյցի ընթացքին յայտնեց, որ Լիբանանը, շրջանային ու միջազգային շրջադարձերու լոյսին տակ, կանգնած է զգայուն փուլի մը առջեւ:

Ան նշեց, որ երկիրը իր աշխարհագրական դիրքին, ներքին կացութեան ու ազգային միասնական հայեցակարգի բացակայութեան հետեւանքով միշտ ալ եղած է արտաքին ճնշումներու ազդեցութեան տակ, ինչ որ պատճառ դարձած է, որ ան շրջանին մէջ հակամարտութիւններու եւ կարգաւորումներու գինը վճարէ:

Երեսփոխանը շեշտեց, որ ներքին միասնականութիւնը քայքայման դիմաց պաշտպանութեան առաջին գիծը կը մնայ՝ կոչ ուղղելով նախկին փորձառութիւններէ դաս քաղելու, Լիբանանի ապագան արտաքին հաշիւներու չկապելու եւ լուրջ քննարկումի ձեռնարկելու պետութեան ապագային, լիբանանեան ձեւաչափին եւ յառաջիկայ մարտահրաւէրները դիմակայելու անոր կարողութեան շուրջ:

Բագրատունի բանակի հրամանատար զօր. Ռուտոլֆ Հայքալը նկատեց ներկայ փուլի ապահովութեան գրաւականը՝ շեշտելով բանակն ու անոր դերակատարութիւնը պահպանելու, անոր կարողութիւններն ու կարելիութիւնները նկատի ունենալու անհրաժեշտութիւնը:

Ան նշեց, որ բանակը իր պարտականութիւնները կատարելու կամքը ունի, սակայն կարգ մը առաքելութիւններ գործադրելու անոր կարողութիւնը կախեալ է իր տրամադրութեան տակ գտնուող կարելիութիւններէն եւ մարտական ու քաղաքական պայմաններէն:

Շար.ը՝ էջ 2

ՅԻՇԱՏԱԿ. «ՄԻՋԻՆ ՄԻՋԱՆՑՔԸ ՀԱՐԱՒԱՅԻՆ ԿՈՎԿԱՍԻ ՃԱՄԲՈՎ ԴԷՊԻ ԹՈՒՐՔԻԱ ԱՆՑՆՈՂ ԱՌԱՆՑՔԱՅԻՆ ԵՐԹՈՒՂԻ Է»

Թուրքիան Հարաւային Կովկասէն անցնող եւ շրջանը թրքական տարածքին կապող Միջին միջանցքը կը նկատէ մշազգային առեւտրական եւ փոխադրամիջոցային կապերու զարգացման առանցքային տարրերէն մէկը: «Անատոլու» կը հաղորդէ, որ այս մասին յայտարարած է Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարար Հաքան Ֆիտան:

Անոր համաձայն, փոխադրամիջոցային երթուղիներու բազմազանեցումը կը դառնայ ռազմավարական անհրաժեշտութիւն, որովհետեւ կ'արտօնէ ընդլայնել հասանելիութիւնը շուկաներուն եւ ամրապնդել մատակարարումներու համաշխարհային շղթաները:

Ֆիտան ընդգծած է, որ Թուրքիան իր աշխարհագրական դիրքը կը դիտարկէ ոչ միայն իբրեւ ցամաքամասերը միացնելու կարելիութիւն, այլ նաեւ իբրեւ ռազմավարական պատասխանատուութիւն:

Այս ներուժի իրականացման համար անհրաժեշտ են զարգացած ենթակառոյցներ, դիւանագիտական ջանքեր եւ փոխադրամիջոցային երթուղիներու անվտանգութեան բարձրացում:

Իբրեւ հեռանկարային յաւելեալ նախագիծ թուրք նախարարը նշած է ստեղծումը փոխադրամիջոցային երթուղիի, որ Արաբական ծոցը Իրաքի եւ Թուրքիոյ տարածքով պիտի կապէ Եւրոպային: Անգարան կը ձգտի նաեւ բազմազանեցնել ուժանիւթային երթուղիները եւ մատակարարման աղբիւրները:

Ֆիտանի համաձայն, նման նախագիծերը մաս են շրջանային կապերու աւելի լայն համակարգի մը, որ ընդունակ է ստեղծել նոր տնտեսական կարելիութիւններ եւ ամրապնդել քաղաքական համագործակցութիւնը:

«ԼԱՉԱԿԻ ՏԱԳՆԱՊ»-ԷՆ ԵՏՔ

ԷՐՏՈՂԱՆ ՈՒ ԱԼԻԵԻԸ ԹՈՒՐՔ-ԱԶՐՊԷՅՃԱՆԱԿԱՆ ՅԱՐԱԲԵՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱՄՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՇԵՇՏԵՆ

Թուրքիոյ նախագահ Ռեճեփ Թայիփ Էրտողան եւ Ազրպէյճանի նախագահ Իլհամ Ալիեւ երէկ Թուրքիա-Ազրպէյճան յարաբերութիւններու ամրութիւնը շեշտեցին երկու երկիրներուն միջեւ Ազրպէյճանի մէջ «լաչակի տագնապ» անունով ծանօթ լարուածութենէն երկու ամիս ետք Էրտողանի Արցախ այցելութեան ընթացքին:

Թուրքիոյ նախագահը իր ազրպէյճանցի պաշտօնակիցին հետ բռնագրաւուած Շուշիի մէջ միացեալ մամլոյ ասուլիսի մը ընթացքին յայտնեց. «Թուրքիոյ եւ Ազրպէյճանի միջեւ եղբայրական յարաբերութիւնները տկարացընելու փորձերը անցեալին չեն յաջողած, ապագային ալ պիտի չյաջողին»՝ նշելով, որ երկու երկիրներուն միջեւ յարաբերութիւնները պատմութեան ընթացքին շարք մը փորձութիւններէ անցած են եւ հասած իրենց այսօրուան յառաջադէմ մակարդակին:

Նշենք, որ Էրտողան Ազրպէյճան այցելեց Արցախի բռնագրաւման 6-ամեակի նշման համար:

Անոր կ'ընկերակցէր իր կինը՝ Ամինէ Էրտողանը, արտաքին գործոց նախարար Հաքան Ֆիտանը, թրքական հետախուզութեան պետ Իպրահիմ Քալընը, նախագահական պալատի հաղորդակցութեան բաժանմունքի պետ Պուրհանէտտին Տուրանն ու շարք մը նախարարներ ու երեսփոխաններ:

Անդրադառնալով Շուշիի գրաւման՝ Էրտողան ըսաւ. «Ազրպէյճանի 44 օր տեւած պատերազմի ընթացքին իր հողերը ազատագրելը Հարաւային Կովկասի մէջ նոր փուլի ճամբան բացաւ»:

Ալիեւ իր կարգին ըսաւ. «Թուրքիոյ եւ Ազրպէյճանի միասնականութիւնը յաւիտենական է ու անսասան»՝ բարձր գնահատելով Արցախի կռիւներուն ընթացքին Թուրքիոյ իր երկրին տրամադրած աջակցութիւնը:

ՀԱՅ 136 -ԱՄԵԱԿԻ ՏՕՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՎԵՐ ԿԱՑ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴ | 27 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2026

ԵԱՇԱՐ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ. «ԱՅԶԵՆՔՈԹ ԼԻԲԱՆԱՆԷՆ ՀԵՌԱՆԱԼՈՒ ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՉԻ ՎԱՐԵՐ»

Շլոմօ Ռեզել երէկ առտու իսրայէլեան պատկերասփիւռի՝ Պենիամին Նեթանիահուի մօտիկ եղող 14-րդ կայանին հետ զրոյցի ընթացքին պնդեց, թէ Եաշար կուսակցութեան ղեկավար Կատի Այզենքոթ օտար կողմերու հետ Լիբանանէն իսրայէլեան բանակի հեռացման շուրջ բանակցութիւններ կը վարէ:

Եաշար կուսակցութիւնը հերքեց այդ տեղեկութիւնը՝ զայն նկատելով «բացարձակ սուտ, որ իրականութեան չի համապատասխաներ եւ երբեք տեղի չէ ունեցած»:

Կուսակցութիւնը պատկերասփիւռի կայանէն պահանջեց ջնջել այդ լուրը, ինչպէս նաեւ Ռեզելէն պահանջեց հրապարակաւ ներում հայցել:

Այզենքոթի կուսակցութիւնը պատկերասփիւռի կայանը ամբաստանեց «վախ սերմանելու, պառակտում յառաջացնելու եւ Իսրայէլի մէջ նոր կառավարութեան կազմութիւնը խոչընդոտելու» փորձ կատարելու յանցանքով:

«ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ ՆԵՐԿԱՅՈՒԹԵԱՆ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԱՌԱՋՆԱՀԵՐԹՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷՆ Է»

Կ’ԸՍԷ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԴԵՍՊԱՆԸ

Լիբանանի մէջ Ֆրանսայի դեսպան Փաթրիք Տիւրել յայտնեց, որ մագլցումէն խուսափելու համար միջազգային ջանքերը կը շարունակուին՝ նշելով, որ շահագրգիռ կողմերուն հետ հաղորդակցութիւնները եւ Լիբանանի կայունութիւնը ամրապնդելու աշխատանքը կը շարունակուին:

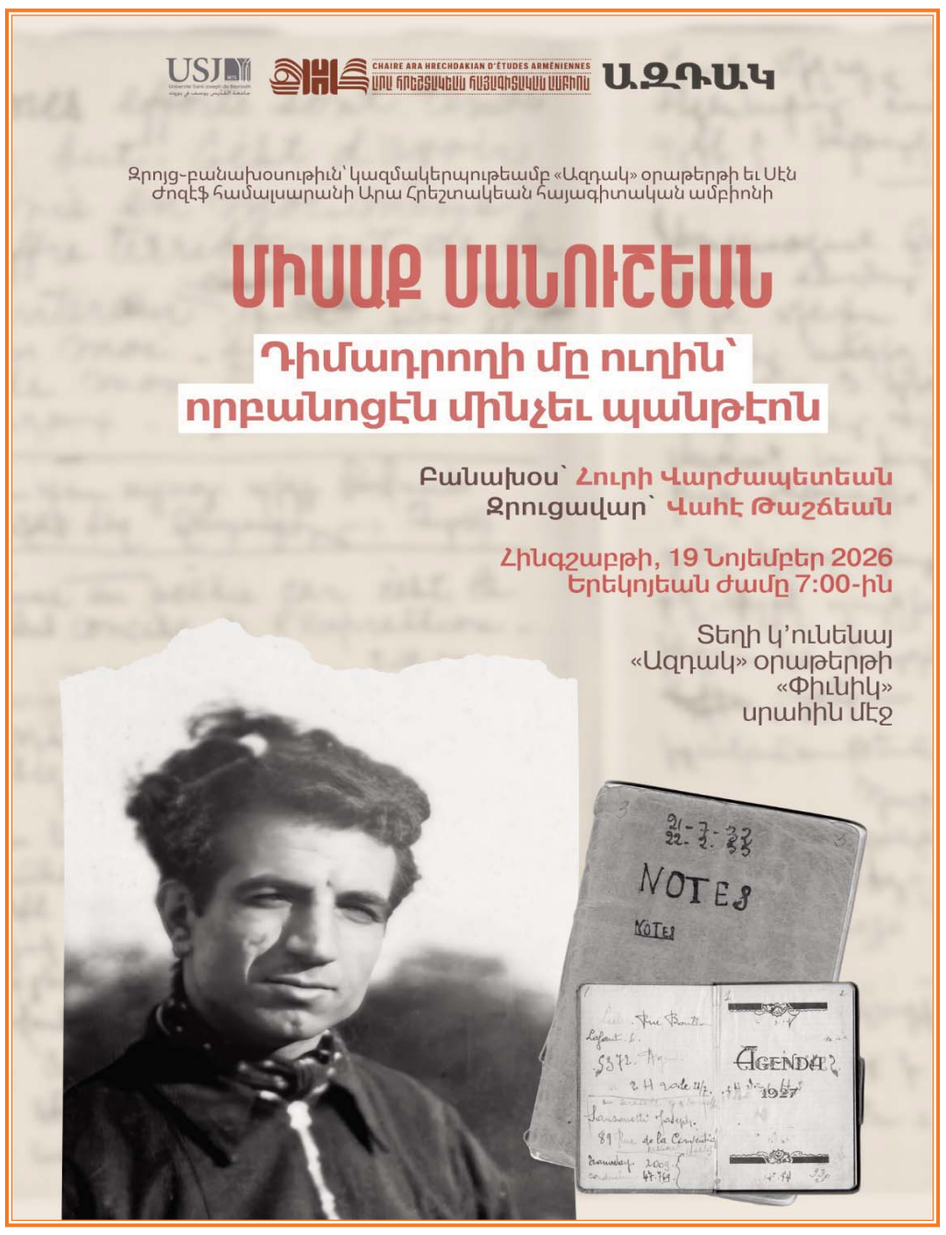
Դեսպանը Պքերքէի մէջ մարոնիներու Ռայի պատրիարքին հետ իր հանդիպումէն ետք բարձր գնահատեց Լիբանանի մշակութային եւ կրթական իւրայատկութիւնը՝ նշելով, որ անիկա շրջանին մէջ իւրայատուկ բնորդ մըն է՝ շնորհիւ իր բաց քաղաքակրթութեան, բազմազանութեան եւ կրթութեան մակարդակին, մասնաւորաբար ֆրանսերէնի տարածումին եւ եկեղեցիին իր դպրոցներուն, համալսարաններուն ու ընկերային հաստատութիւններուն ճամբով կատարած դերին:

Տիւրել շեշտեց, որ Լիբանանի մէջ քրիստոնէական ներկայութեան պահպանումը Ֆրանսայի առաջնահերթութիւններէն է՝ բարձր գնահատելով եկեղեցւոյ հոգեւոր, կրթական ու ընկերային կեանքին մէջ ունեցած դերակատարութիւնը եւ քաղաքներու ու գիւղերու մէջ ուժեղ ու միասնական քաղաքացիական հասարակութեան հետ գործակցութեան կարեւորութիւնը:

Ֆրանսայի դեսպանը շեշտեց, որ իր երկիրը հետաքրքրուած է շրջանին մէջ կրօնական ու մշակութային բազմազանութեան պահպանումով եւ կը զօրակցի այն նախաձեռնութիւններուն, որոնք կայունութիւնն ու համակեցութիւնը կ’ամրապնդեն:

Մարոնիներու Ռայի պատրիարքը Տիւրելի հետ իր հանդիպումի ընթացքին մտահոգութիւն յայտնեց շրջանին մէջ զինուորական բախումներու ընդլայնման հաւանականութեան եւ Լիբանանի վրայ անոնց հետեւանքներուն նկատմամբ՝ շեշտելով, որ պատերազմները միայն յաւելեալ կորուստներու կը յանգեցնեն, եւ երկխօսութիւնն ու դիւանագիտութիւնը տագնապներու կարգաւորման լաւագոյն ուղիները կը մնան:

Շար.ը՝ էջ 8

ԼԻԲԱՆԱՆԵԱՆ ԿԱՐՃ ԼՈՒՐԵՐ

● ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու նախագահ Տանըլտ Թրամփ Ֆլորիտայի մէջ ընդունեց Լիբանանի մէջ Միացեալ Նահանգներու դեսպան Միշէլ Իսան եւ անոր հետ քննարկեց Միացեալ Նահանգներու եւ Լիբանանի մէջ արձանագրուող վերջին զարգացումները:

● ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութիւնը Միչիկընի Նահանգի Տիթրոյիթ քաղաքին մէջ Լիբանանի հիւպատոս Իպրահիմ Շարարան յայտարարեց անբաղձալի անձ՝ ընկերային ցանցերու վրայ 1983 թուականին Լիբանանի մէջ ամերիկացի նաւազներու վրայ յարձակումը գովաբանելուն համար:

● ՄԻԱՑԵԱԼ Նահանգներու արտաքին գործոց նախարարութեան բանբեր. «Տիթրոյիթի մէջ Լիբանանի հիւպատոսը անբաղձալի անձ յայտարարուեցաւ, որովհետեւ մուտքի արտօնագիրը արտօնութիւն է եւ ոչ թէ իրաւունք, եւ Միացեալ Նահանգներ գտնուող իւրաքանչիւր անձ, որ կը գովաբանէ կամ կ’արդարացնէ ահաբեկչական յարձակումները, մեր երկրին մէջ տեղ չունի»:

● «ԼԻՈՒԱ» օրաթերթի տեղեկութեան համաձայն, «Դեմոկրատական նոր մեծամասնութիւնը ներկայիս Լիբանանը իր առաջնահերթութիւններու շարքին չի դասեր, եւ անոր նկատմամբ հետաքրքրութիւնը աւելի պիտի նահանջէ բազմաթիւ պատճառներով, որոնց շարքին են Իսրայէլի նկատմամբ դեմոկրատական, ինչպէս նաեւ հանրապետական աջակցութիւնը, եւ Թրամփի պատճառած քաոսէն ետք երկրի իրավիճակին կարգաւորումով զբաղուածութիւնը»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ». «Ներքին ջանքեր կը գործադրուին լիբանանեան բանակի եւ ապահովական մարմիններու միացեալ ուժերու տեղակայումը ապահովելու այն վայրերուն մէջ, ուր տեղակայուած է ՖԻՆԻԻԼ-ը: ՖԻՆԻԻԼ-ի ուժերուն հեռացումէն ետք լիբանանեան այդ ուժերը պիտի ստանձնեն այդ վայրերուն մէջ պատասխանատուութիւնը: Ըստ գնահատականներու, այս ծրագիրի իրականացումը պիտի պահանջէ աւելի քան 15000 յաւելեալ անձնակազմի հարաւային Լիբանանի մէջ տեղակայում»:

● ԴԻՒԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ աղբիւր մը «Լիուա» օրաթերթին. «Ամերիկեան վարչակազմէն բարձրաստիճան պաշտօնատարներուն փոխանցեցին, թէ Այզենքոթ իրենց ներկայացուցած է իր տեսլականը՝ յաղթանակ արձանագրելու պարագային Նեթանիահուի կառավարութեան պատերազմներու հարցին մէջ կիրարկած քաղաքականութենէն տարբերող մօտեցումի վերաբերեալ, մասնաւորաբար ինչ կը վերաբերի հարաւային Լիբանանի բռնագրաւման հարցին»:

● «ԱԽՊԱՐ» օրաթերթի Թեհրանէն ստացած տեղեկութիւններուն համաձայն, «կարգ մը միջնորդներ հարցուցած են, եթէ Իրան կ’ուզէ, որ Լիբանանի մէջ իրանեան առանցքի ուժերը պատերազմին մասնակից դառնան, եթէ անիկա վերսկսի: Մինչ ոմանք կը սպասէին, որ իրանեան կողմը լուռ մնայ, սակայն պաշտօնատարները կ’ըսեն. «Մենք կարիքը չունինք, որ ոեւէ մէկը մեզ պաշտպանէ»:

● «ԺՈՒՄՀՈՒՐԻԱ» օրաթերթի տեղեկութիւններուն համաձայն, «պատասխանատուներու խնդրանքով հաւանական յարձակումներու վախի պատճառով, յառաջիկայ օրերու եւ շաբաթներու ընթացքին ապահովական քայլերը պիտի ուժեղացուին զգայուն վայրերը պաշտպանելու համար»:

● ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ «Նիտա Ուաթան» օրաթերթին. «Իսրայէլի հետ պատերազմին վերջ տալու, Հըզպալլան զինաթափելու եւ անոր ենթակառոյցը կազմաքանդելու հոլովոյթը խոչընդոտելու ուղղութեամբ աշխատող կողմերը կրնան իրենց դիրքորոշման հետեւանքները կրել: Ամերիկեան վարչակազմը մօտէն կը հետեւի լիբանանեան ուժերու դիրքորոշումներուն՝ իմանալու համար, թէ ո՛վ խաղաղութեան կը զօրակցի եւ ո՛վ անոր դէմ է»:

● ՀԸՉՊԱԼԼԱՅԷՆ աղբիւրներ «Տիար» օրաթերթին. «Իշխանութեան հետ կացութիւնը կը բարելաւուի, այն յոյսով, որ անոր դիրքորոշման մէջ փոփոխութիւնը ներառէ այլ հարցեր՝ իշխանութեան եւ կուսակցութեան միջեւ յարաբերութեան կառավարման տարբեր մօտեցումներու պատճառով»:

● ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ «Տիար» օրաթերթին՝ անդրադառնալով զէնքը պետութեան մենաշնորհը դարձնելու որոշումին. «Մեծ տարակարծութեան նիւթ է, սակայն Պաապտայի պալատը աշխատանք կը տանի զայն խաղաղ կերպով լուծելու, եւ նախապէս բազմիցս այդ կեցուածքը յայտարարեց, որովհետեւ նախագահ Աուն նախանձախնդիր է կայունութեան եւ ժրաջան աշխատանք կը տանի համաձայնութիւն գոյացնելու ու քաղաքական տարբեր ուժերու հետ ընդհանուր լեզու գտնելու»:

● ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ «Տիար» օրաթերթին. «Նախագահ Աուն Տահր Պայտարի թղթածրարի երեւան գալէն եւ անոր շուրջ երկարատեւ պառակտում յառաջանալու մտավախութիւններէն ետք, աշխատանք կը տանի կառավարութիւնը պառակտումէ պաշտպանելու եւ խուսափելու ծագումէն տարակարծութիւններու, որոնք կրնան անոր անդամալուծման յանգեցնել:

● ԱՂԲԻՒՐՆԵՐ «Տիար» օրաթերթին. «Նախագահ Աունի եւ Հըզպալլայի միջեւ յարաբերութեան կարգաւորումը չի նշանակեր, թէ զէնքի հարցին շուրջ տարակարծութիւնը լուծուեցաւ: Կուսակցութիւնը կ’ուզէ իր զէնքը պահել առանց պետութեան հետ որեւէ բախումի մէջ մտնելու, այսինքն՝ լարուածութեան մեղմացումը պէտք է դուռը բանայ փոխըմբռնման՝ առանց խոչընդոտներու ստեղծման»:

● «ՏԻԱՐ» օրաթերթի տեղեկութեան համաձայն, «արաբական պետութիւններու եւ մասնաւորաբար Արաբական ծոցի երկիրներու կողմէ Հըզպալլայի նկատմամբ դրական ցուցանիշերը երեւան եկան Քաթարի վարչապետին եւ երեսփոխան Մոհամետ Ռաատի միջեւ վերջերս տեղի ունեցած հանդիպումին ժամանակ, որուն ընթացքին խոր, անկեղծ եւ յստակ ձեւով քննարկուեցան տարբեր ներքին հարցեր»:

● «ՏԻԱՐ» օրաթերթի տեղեկութեան համաձայն, «երեւան եկան շրջանային տուեալներ, որոնք կը մերժեն Հըզպալլայի մեկուսացումն ու շրջափակումը: Թուրքիան այդ ուղղուածութիւնը կը ղեկավարէ նկատելէն ետք իրանեան պնդումը, որ Իրանի հետ ամերիկեան որեւէ համաձայնութեան լիբանանեան թղթածրարն ու Հըզպալլայի դերակատարութիւնը կը ներառէ: Ծոցի եւ կարգ մը արաբական երկիրները ընդառաջած են Հըզպալլային հետ կապ հաստատելու Թուրքիոյ փափաքին»:

● «ՏԻԱՐ» օրաթերթի տեղեկութեան համաձայն, «Իրաքի նախագահը Սուրիա իր այցելութեան ընթացքին Սուրիոյ նախագահ Շարիհին անկեղծօրէն յայտնեց, որ եթէ սուրիական բանակին ու Հըզպալլայի միջեւ բախումներ սկսին, կարելի չէ երաշխաւորել, որ Իրաք-Սուրիա սահմանը անվտանգ պիտի մնայ, եւ Հըզպալլային աջակցող իրաքեան խմբաւորումներ ձեռնածալ պիտի մնան»:

● ԲԱՐՁՐԱՍՏԻՃԱՆ հեղինակութիւն մը «Նիտա Ուաթան» օրաթերթին. «Օդակայանի ճամբուն վրայ սանձարձակութեան վերադարձին նկատմամբ զայրոյթ գոյութիւն ունի: Ինչպէ՞ս ներդրողները կրնանք համոզել Լիբանան գալու, եթէ հազիւ քանի մը օրուան տարբերութեամբ գողութեան երկու դէպքերու ընթացքին մէկ միլիոն չորս հարիւր հազար տոլար կորսուեցաւ: Մենք գործ ունինք կազմակերպուած աւազակախումբերու հետ»:

● «ԱԽՊԱՐ» օրաթերթ. «Արեւմտեան Պեքայի մէջ մասնակի ընտրութիւններ տեղի պիտի չունենան, եւ այդ առնչութեամբ ամբողջ խօսակցութիւնը պարզապէս ժամանակաւոր իրարանցում է, որ պիտի աւարտի նախորդներուն նման, երբ հասարակական կարծիքը այլ խնդիրի ուղղութեամբ շեղի»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ». «Վարչապետարանը բարձր գնահատեց «Ալֆա» ընկերութեան ներկայացուցած առաջարկը, մասնաւորաբար այն բաժինը, որ կը վերաբերի ամբողջական թուային ծառայութիւններու մեկնարկման եւ «5Ճի»-ին՝ հասնելով մեկնարկումին «Սթարլինք» համացանցային ծառայութեան, որ «Ալֆա»-ն արդէն կ’ապահովէ աւելի քան 100 ընկերութիւններու եւ հաստատութիւններու»:

● «ՄՈՒՏՈՒՆ». «Լիբանանցի գերի Հուսէյն Ալի Շարիֆը, պաղեստինցի բանտարկեալի մը կնկան վկայութեան համաձայն, հոկտեմբեր 2024-էն ի վեր կը պահուի Իսրայէլեան Ռամլէ բանտի «Ռաքիֆթ» բաժինին մէջ, գետնին տակ երրորդ յարկը»:

● «ԱՍԱՍ»-ի տեղեկութեան համաձայն, «Պէյրութի նաւահանգիստի պայթումին հարցով լիբանանեան բանակէն չորս սպաներու հարցաքննութեան երկար օրէն ետք, դատաւոր Սաապ բացառապէս այդ սպաներուն վերաբերող ամբողջական զեկուցում կամ յաւելուած մը պիտի ներկայացնէ»:

ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ. «ԿԸ ՁԳՈՒՇԱՑՆԵՆՔ...»

Շարունակուած Ա. էջէն

Երեսփոխանը նաեւ յայտնեց, որ պահանջուած նպատակներու, նախ եւ առաջ պետութեան իշխանութեան ամրապնդման եւ խաղաղութեան ու պատերազմի որոշումի անոր մենաշնորհման իրագործումը կը պահանջէ որդեգրումը իրապաշտ մօտեցումի մը, որ նկատի կ’ունենայ լիբանանեան կացութեան իւրայատկութիւնը՝ զգուշացնելով, որ առանց ներքին համաձայնութեան ուժի կիրարկումը կրնայ լիբանանեան հասարակութեան բաղադրիչ մասերու հետ բախումի յանգեցնել:

Ան ըսաւ, որ պահանջուածը բանակն ու անոր սկզբունքները պահպանելն ու անոր կարողութիւնները ամրապնդելն է, եւ աշխատանք տանիլը՝ հասնելու համար ազգային նպատակներուն այնպիսի ձեւով մը, որ կը պաշտպանէ երկրին կայունութիւնը եւ զայն զերծ կը կացուցէ ճգնաժամերէ եւ նոր պառակտումներէ:

Երեսփոխանը այն կարծիքը յայտնեց, որ ամերիկեան յայտարարուած նպատակը Հըզպալլայի զինաթափումն է, եւ ըսաւ, որ Ուաշինկթընն սխալեցաւ, երբ իսրայէլեան նպատակներու համաձայն գործեց, ինչպէս նաեւ շեշտեց, որ անհրաժեշտ է չանտեսել իսրայէլեան ախորժակներն ու անոր ծաւալապաշտական ուղղուածութիւնը:

Բագրատունի ըսաւ, որ Հըզպալլան կը զօրակցի պետութեան կառուցման եւ կ’աջակցի ուժեղ պետութեան ստեղծման, սակայն պատրաստ չէ իր ներկայ կացութեան եւ իսրայէլեան շարունակուող յարձակումներու պայմաններուն մէջ իր զէնքը յանձնելու:

Ան նշեց, որ ներկայիս սպասողական վիճակ է, մասնաւորաբար Միացեալ Նահանգներու եւ Իսրայէլի մէջ ընտրութիւններու եւ քաղաքական զարգացումներու լոյսին տակ՝ նշելով, որ Լիբանանը այս շրջադարձերուն վրայ վճռական ազդեցութիւն չունի, այլ կ’ազդուի անոնց արդիւնքներէն ու հետեւանքներէն:

Ինչ կը վերաբերի Ուաշինկթընի եւ Թեհրանի միջեւ բանակցային հոլովոյթին, Բագրատունի յայտնեց, որ դիւանագիտական ընտրանքը չէ աւարտած, եւ բանակցութիւնները, հակառակ մագլցումին, տակաւին կարելի են:

Ան ըսաւ, որ որեւէ մեծ կարգաւորում կրնայ հիմնուիլ իրանեան հիւլէական թղթածրարին վրայ, որուն դիմաց պատժամիջոցներն ու շրջափակումները կը վերցուին, ինչպէս նաեւ կրնայ ներառել այլ թղթածրարներ, որոնց շարքին՝ Իրանի եւ անոր թեւերուն շրջանին մէջ, ներառեալ Լիբանանի եւ Եմէնի մէջ դերակատարութիւնը:

Խօսելով զինուորական մագլցման հաւանականութեան մասին՝ Բագրատունի անհաւանական նկատեց յառաջիկայ փուլին լայնածաւալ մեծ պատերազմի մը ծագումը եւ ըսաւ, որ Միացեալ Նահանգներու եւ Իսրայէլի մէջ քաղաքական շրջադարձերը կրնան տարբեր մօտեցումի մը առիթ ընծայել եւ զսպել զինուորական անզգուշութիւնը՝ շեշտելով, որ ուժի կիրարկումը մինչեւ հիմա չիրագործեց այն նպատակները, որոնց համար պատերազմները ծագած են:

«ԱԶԴԱԿ»-Ի ՖՈՆՏԻՆ

● Քաջալերելով «Ազդակ»-ի աշխատանքները՝ «Փէյ Փալ»-ի միջոցով՝
- Ռուբէն Ճանպազեան (Թորոնթօ-Քանատա) 20$

ՀՄԸՄ-Ի ԼԻԲԱՆԱՆԻ «ՆԱԻԱՍԱՐԴԵԱՆ» ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՐԶԱԽԱՂԵՐՈՒ ՓԱԿՈՒՄ ԵՒ ԼԵՎԱՄ-Ի 60-ԱՄԵԱԿԻ ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԲԱՑՈՒՄ

ԱՒԵԼԻ ՔԱՆ 620 ՄԱՐԶԻԿՆԵՐ, 800 ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ԵՒ ՄԱՐԶԱՁԵՒԵՐ՝ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻԱՄՆՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ԵՂԲԱՅՐՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆ ՄԸ

Շաբաթ, 31 հոկտեմբերին, կէսօրէ ետք ժամը 5:30-էն սկսեալ, «Աղբալեան-ՀՄԸՄ» մարզամշակութային համալիրին մէջ տեղի ունեցաւ ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերու փակման եւ Լիբանանի Հայկական վարժարաններու միջդպրոցական մարզական մրցումներու (ԼԵՎԱՄ) 60-ամեակի բացման հանդիսութիւնը, որ համախմբեց ՀՄԸՄ-ի պատասխանատուներ, ազգային ու միութենական ներկայացուցիչներ, հայ վարժարաններու տնօրէններ, մարզիկներ, ծնողներ եւ հոծ թիւով ներկաներ:

Հանդիսութիւնը սկիզբ առաւ «Յաղթանակի երեկոյ» խորագրեալ երգահանդէսով: Երգիչ Սուրէն Աճէմեան, ընկերակցութեամբ երգեհոնահար Սարգիս Ադամեանի, ներկայացուց ազգային-յեղափոխական երգերու փունջ մը՝ «Երազ իմ երկիր հայրենի», «Մարտիկի երգը», «Լիզպոն 5», «Հայեր, միացէք», «Ղարաբաղ», «Դրոյի երգը», «Գինի լից» եւ ՀՄԸՄ-ի այս տարի Հայաստանի մէջ տեղի ունեցած բանակումին նուիրուած երգը: Երգահանդէսին ներկայ էին նաեւ «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերուն մասնակցած մարզիկներն ու դպրոցական աշակերտները:

Այնուհետեւ տեղի ունեցաւ հանդիսութեան պաշտօնական բացումը՝ Հայաստանի, Լիբանանի, Արցախի եւ ՀՄԸՄ-ի քայլերգներով:

Բարի գալուստի խօսքը արտասանեց ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան ատենադպիր Լուսին Գազանճեան: Ան ողջունեց ներկայ հիւրերն ու միութենական ներկայացուցիչները, ապա անդրադարձաւ օրուան երկու կարեւոր առիթներուն՝ ԼԵՎԱՄ-ի վաթսունամեայ երթին եւ «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերու յաջող աւարտին:

Գազանճեան ընդգծեց, որ ԼԵՎԱՄ-ի վաթսուն տարիներու գործունէութիւնը եղած է մարզական յաղթանակներով եւ հայեցի դաստիարակութեամբ լեցուն երթ մը: ԼԵՎԱՄ-ի առաքելութիւնը եղած է հայ աշակերտներուն մէջ զարգացնել մարզական սէրը, համախմբել տարբեր վարժարաններու պատանիները՝ առողջ մրցակցութեան եւ եղբայրական մթնոլորտի մէջ: Ան շեշտեց, որ այս տարիներուն հայ դպրոցներու աշակերտները իրենց մասնակցութեամբ աշխուժացուցած են մարզադաշտերը՝ իրենց մէջ կրելով ՀՄԸՄ-ի «Բարձրացի՛ր, բարձրացո՛ւր» նշանաբանի ոգին:

Անդրադառնալով «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերուն՝ Գազանճեան զանոնք բնորոշեց իբրեւ միասնութեան եւ առողջ մարզական ոգիի տօն մը: Ան շեշտեց, որ, թէեւ մետալները պիտի յանձնուին լաւագոյն արդիւնքներ արձանագրած մարզիկներուն, սակայն իսկական յաղթանակը կը կայանայ ՀՄԸՄ-ի ոգիին, նոր բարեկամութիւններու եւ հայկական միասնականութեան ամրապնդման մէջ: Ան շնորհակալութիւն յայտնեց բոլոր մարզիկներուն, մարզիչներուն եւ կազմակերպիչներուն՝ մաղթելով նորանոր յաջողութիւններ յառաջիկայ մարզախաղերուն:

Այնուհետեւ խօսք առաւ ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան անդամ եւ ԼԵՎԱՄ-ի յանձնախումբի պատասխանատու Մարալ Գուլաճեան, որ պաշտօնապէս բացուած յայտարարեց ԼԵՎԱՄ-ի 2026-2027 տարեշրջանը:

Իր խօսքին մէջ ան ներկայացուց ԼԵՎԱՄ-ի հիմնադրութեան պատմութիւնն ու վաթսունամեայ գործունէութեան ուղին: 1966-ին սկիզբ առած մրցաշարքերու կազմակերպման նախաձեռնութիւնը նպատակ ունէր համախմբել լիբանանահայ երկրորդական վարժարաններու աշակերտները՝ մարմնակրթութիւնը վերածելով ծանօթութեան, բարեկամութեան եւ ազգային պատկանելիութեան ամրապնդման միջոցի: ՀՄԸՄ-ի Պէյրութի մասնաճիւղի ջանքերով սկսած ԼԵՎԱՄ-ը 1969-ին յանձնուեցաւ ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան պատասխանատուութեան՝ յատուկ յանձնախումբի մը կազմութեամբ: Հակառակ պատերազմի տարիներուն պատճառած ընդհատումներուն, ԼԵՎԱՄ-ը շարունակած է իր երթը՝ պահպանելով իր սկզբունքներն ու առաքելութիւնը:

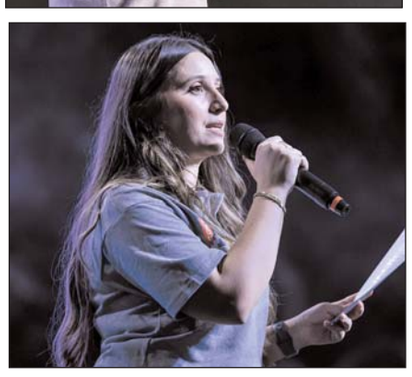
Գուլաճեան շեշտեց, որ «Առողջ միտք՝ առողջ մարմնի մէջ» սկզբունքով առաջնորդուող ԼԵՎԱՄ-ը աշակերտներուն կ’ընձեռէ իրենց կարողութիւնները զարգացնելու, յարատեւութիւն եւ պատասխանատուութիւն սորվելու, ինչպէս նաեւ հաւաքական նպատակներու համար գործելու միջավայր մը: Այսպիսով, դպրոցին մէջ ստացած ազգային դաստիարակութիւնը կը վերածուի ապրուած փորձառութեան:

Այս յոբելեանական առիթով ան երախտագիտութեամբ յիշեց ԼԵՎԱՄ-ի հիմնադիրներն ու վաթսունամեայ ընթացքին ծառայած բոլոր նուիրեալները: Յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց հիմնադիր սերունդի ներկայացուցիչ Ալեքքօ Պէզիքեանին՝ իր երկարամեայ ներդրումին եւ այս տարեշրջանին նախագահութիւնը ստանձնելուն համար: Անոր գործունէութիւնը, Գուլաճեանի հաստատումով, կամուրջ մը կը հանդիսանայ ԼԵՎԱՄ-ը հիմնադրած սերունդին եւ այսօրուան պատանի ու երիտասարդ մասնակիցներուն միջեւ:

Ան նաեւ գնահատեց լիբանանահայ վարժարաններու տնօրէնութեանց, մարզական պատասխանատուներուն, մարզիչներուն, ծնողներուն եւ կազմակերպիչներուն գործակցութիւնը: Այս առիթով յայտնեց, որ 2026-2027 տարեշրջանի ԼԵՎԱՄ-ի մրցումներուն իրենց մասնակցութիւնը հաստատած են տասնիհինգ հայկական վարժարաններ: Իր խօսքը ուղղելով աշակերտներուն՝ ան կոչ ուղղեց հպարտութեամբ ներկայացնելու իրենց դպրոցները, մրցելու ազնուօրէն եւ շարունակելու ԼԵՎԱՄ-ի վաթսունամեայ պատմութիւնը:

Օրուան հանդիսավարներ՝ Սագօ Եագուպեան եւ Էւա Ղազարեան մարզադաշտ հրաւիրեցին հայկական վարժարաններու աշակերտները: Իւրաքանչիւր վարժարանի անունը տալու ընթացքին ներկայացուեցաւ նաեւ դպրոցին հիմնադրութեան թուականը՝ հանդիսութեան ընթացքին ընդգծելով լիբանանահայ կրթական հաստատութիւններու հարուստ պատմութիւնն ու շարունակական ներկայութիւնը:

Այս առիթով երգիչ Վիգէն Տիշչեքենեան առաջին անգամն ըլլալով ներկայացուց ԼԵՎԱՄ-ի 60-ամեակին նուիրուած իր երգը: Ապա ցուցադրուեցաւ «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերու ընթացքը ներկայացնող տեսերիզ մը, որ ամփոփեց նախորդ օրերու մրցումներն ու մարզական յիշարժան պահերը:

ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի Շրջանային վարչութեան խօսքը փոխանցեց Զաւէն Տէր Պետրոսեան: Ան ընդգծեց, որ ձեռնարկը պարզապէս մարզախաղերու փակում մը չէ, այլ նոր մարզական աւանդութեան մը հիմնադրութիւնը, որ յառաջիկայ տարիներուն պիտի համախմբէ լիբանանահայ գաղութը, երիտասարդութիւնը, ծնողները, ՀՄԸՄ-ի անդամներն ու համակիրները:

Տէր Պետրոսեան ներկայացուց առաջին «Նաւասարդեան» մարզախաղերու արդիւնքները՝ նշելով, որ նախորդ 16 օրերուն համախմբուած էին աւելի քան 620 մարզիկներ, որոնք արձանագրած էին 700-է աւելի մասնակցութիւն եւ մրցած՝ աւելի քան 800 մրցումներու, որոնք տեղի ունեցած էին վեց մարզաձեւերու մէջ՝ ֆութպոլ (309 մասնակից), պասքէթ (164), փինկ փոնկ (81), ճատրակ (49), հեծանիւ (56) եւ փետրոլ (42):

Տէր Պետրոսեան գոհունակութեամբ հաստատեց, որ մարզախաղերը յաջողութեամբ ընթացած էին թէ՛ կազմակերպական եւ թէ՛ մասնակցութեան առումներով՝ ստեղծելով դրական ու եղբայրական մրցակցութեան մթնոլորտ: Ան յատկապէս ընդգծեց, որ մրցումներուն ամբողջ ընթացքին կարգապահական որեւէ միջադէպ չէ արձանագրուած: Ծնողներ ստանձնած էին նաեւ մարզիչի դեր, իսկ մարզիկներու միջեւ ձեւաւորուած էին նոր եղբայրական կապեր:

Ան շնորհակալութիւն յայտնեց մարզիկներուն՝ իրենց մասնակցութեամբ ՀՄԸՄ-ի ընտանեկան ոգին դրսեւորելնուն համար, ծնողներուն՝ իրենց զաւակներուն մասնակցութիւնը քաջալերելուն եւ երբեմն նոյնիսկ խումբեր մարզելուն համար, ինչպէս նաեւ հայկական վարժարաններու տնօրէնութեանց, ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի մասնաճիւղերու վարչութիւններուն եւ մարզական պատասխանատուներուն՝ իրենց նեցուկին համար:

Տէր Պետրոսեան յատուկ շնորհակալութիւն յայտնեց «Նաւասարդեան» մարզախաղերու պատուոյ նախագահ Ալեքքօ Պէզիքեանին՝ անոր բարոյական եւ նիւթական նեցուկին համար, ինչպէս նաեւ Շրջանային վարչութեան կողմէ նշանակուած յատուկ յանձնախումբի անդամներուն, որոնք աւելի քան երեք ամիս անխոնջ աշխատանք տարած էին ձեռնարկը յաջողցնելու համար:

Ան ընդգծեց, որ «Նաւասարդեան» մարզախաղերը մարզամշակութային տօն են, որոնց նպատակն է հայ մարզիկին տալ իր կարողութիւնները ցուցաբերելու առիթ՝ միաժամանակ զարգացնելով անոր ազգասիրութիւնը, կարգապահութիւնը, պատուի զգացումն ու մարզական ոգին: Նշելով, որ այս առիթով աւելի քան 200 մարզիկներ պիտի արժանանան մրցանակներու, ան շեշտեց, որ յաղթած թէ պարտուած, մետալակիր թէ ոչ՝ բոլոր մասնակիցները ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի պատմութեան մէջ նոր էջ մը բացած էին:

Հանդիսութեան յաջորդ բաժինով տեղի ունեցաւ «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերու մետալաբաշխութիւնը, որուն ընթացքին պարգեւատրուեցան տարբեր մարզաձեւերու լաւագոյն արդիւնքներ արձանագրած մարզիկները:

Ապա փակման խօսքը արտասանեց ՀՄԸՄ-ի «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերու յանձնախումբի ատենապետ Կարօ Պէրպէրեան: Ան պաշտօնապէս յայտարարեց մարզախաղերու աւարտը՝ գնահատանքի խօսք ուղղելով բոլոր այն հայկական վարժարաններու տնօրէնութիւններուն, որոնք գործակցած էին կազմակերպչական յանձնախումբին հետ, ինչպէս նաեւ անհատական եւ խմբային մարզաձեւերու մասնակից հայորդիներուն:

Պէրպէրեան իր շնորհակալութիւնը յայտնեց ՀՄԸՄ-ի բոլոր մասնաճիւղերու վարչութիւններուն եւ յանձնախումբերուն, որոնք իրենց մարզիկներով ու սկաուտներով մասնակցած էին այս նախաձեռնութեան: Ան յատուկ կերպով նշեց նաեւ **թեքնիք** յանձնախումբերը, իրաւարարները, մարզիչները, դատական կազմը, դաշտերու պատասխանատուներն ու բոլոր օժանդակողները:

Ան ուրախութեամբ նշեց, որ ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի մեծ ընտանիքը առաջին անգամն ըլլալով յաջողած էր համախմբել մեծ թիւով հայ պատանիներ եւ երիտասարդներ: Այս իրագործումը, Պէրպէրեանի համաձայն, ոչ միայն մարզական նախաձեռնութիւն մըն էր, այլ նաեւ առիթ՝ զարգացնելու հայորդիներուն կարողութիւնները, բարձրացնելու մարզական ոգին, հաստատելու նոր ծանօթութիւններ եւ ամրապնդելու հայկական մրցաշարքի մը նկատմամբ վստահութիւնը:

Իր խօսքին աւարտին Կ. Պէրպէրեան յոյս յայտնեց, որ այս տարուան մասնակիցները յառաջիկայ «Նաւասարդեան» մարզախաղերուն դարձեալ պիտի մասնակցին մեծ ոգեւորութեամբ եւ պիտի քաջալերեն նոր մասնակիցներ: Ան ընդգծեց, որ այս նախաձեռնութիւնը պիտի արձանագրուի ՀՄԸՄ-ի տարեգրութեան մէջ՝ իբրեւ մարզական կարեւոր իրագործում մը:

Հանդիսութիւնը փակուեցաւ «Յաղթանակի երեկոյ»-ի շարունակութեամբ: Վիգէն Տիշչեքենեան իր երգեցողութեամբ ներկայացուց ազգային-յեղափոխական երգերու փունջ մը, որոնց շարքին՝ «Հայորդիկ» եւ «Արիւնոտ դրօշ» երգերը:

Այսպիսով, ՀՄԸՄ-ի Լիբանանի «Նաւասարդեան» առաջին մարզախաղերը իրենց աւարտին հասան՝ արձանագրելով մարզական յաջողութիւն մը եւ միաժամանակ հիմք դնելով նոր աւանդութեան մը: Իսկ ԼԵՎԱՄ-ի վաթսունամեակի մեկնարկը նոր առիթ մը հանդիսացաւ վերարժեւորելու վաթսուն տարիներու մարզական, դաստիարակչական եւ միութենական աշխատանքը՝ նոր սերունդներուն փոխանցելով ՀՄԸՄ-ի «Բարձրացի՛ր, բարձրացո՛ւր» նշանաբանին ոգին:

ՁԱՒԱՐԵԱՆԱԿԱՆ

ՁԱՒԱՐԵԱՆԱԿԱՆ

«ԱՐՑԱԽԻ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՒՄԸ ՈՉ ՄԻԱՅՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԻ ՀԱՐՑ Է, ԱՅԼ ՆԱԵԻ, Ի ՎԵՐՋՈՅ, ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԻՆՔՆՈՐՈՇՄԱՆ ԻՐԱՒՈՒՆՔ Է»

Կ’ԸՍԷ ԱՐԱ ՊՈՒԼՈՒՋԵԱՆ

ՀՅԴ Ձաւարեան ուսանողական միութեան հրատարակչական յանձնախումբը հետեւեալ հարցազրոյցը կատարեց Հայ յեղափոխական դաշնակցութեան Արցախի Կեդրոնական կոմիտէի ներկայացուցիչ Արա Պուլուզեանին հետ, որ անդրադարձաւ՝ արցախեան հարցի ներկայ փուլին, արցախահայութեան վերադարձի իրաւունքին, ազգային ու քաղաքական կառոյցներու պահպանման եւ Հայաստանի մէջ արցախահայութեան դիմագրաւած մարտահրաւէրներուն:

ՀԱՐՑՈՒՄ.- Այսօր ի՞նչ փուլի հասած է արցախեան հարցը, եւ որո՞նք են անոր քաղաքական ու դիւանագիտական լուծման հիմնական մարտահրաւէրները: Այս ծիրին մէջ ի՞նչ քայլերու պէտք է ձեռնարկուին՝ Պաքուի բանտերուն մէջ ապօրինաբար պահուող Արցախի ռազմաքաղաքական ղեկավարներու եւ ռազմագերիներու ազատ արձակման, արցախեան պատմամշակութային ժառանգութեան պահպանման եւ արցախահայութեան՝ Արցախ վերադառնալու իրաւունքի իրացման համար:

ԱՐԱ ՊՈՒԼՈՒՋԵԱՆ.- Այսօր միջազգային հարթակներու վրայ արցախեան հարցը արծարծելու հիմնական առանցքը վերադարձի իրաւունքն է: Բնականաբար բոլորիս համար պարզ է, որ մեր հիմնական եւ առաջնային հարցը Արցախի ժողովուրդին իրաւունքներու վերականգնումն է: Արցախի ժողովուրդին իրաւունքներու վերականգնումը ոչ միայն վերադարձի հարցն է, այլ նաեւ, ի վերջոյ, ժողովուրդին ինքնորոշման իրաւունքն է, որ կրնայ իրականանալ վերադարձի միջոցով: Վերադարձ պէտք է ըլլայ, որպէսզի այդ ժողովուրդը կարենայ վերադառնալ իր հայրենիք եւ հոն իրագործել իր ինքնորոշման իրաւունքը: Ա՛յս է հիմնական առաջնային հարցը:

Անոր կողքին, այսօրուան օրակարգին մէջ առաջին հերթին պէտք է հետապնդել վերադարձի իրաւունքը, զոր ունի պատերազմի, բռնի տեղահանութեան կամ ցեղասպանութեան պատճառով տեղահանուած բնիկ ժողովուրդ մը՝ իր հայրենիքին մէջ ապրելու համար: Միջազգային ատեաններուն եւ միջազգային իրաւական համակարգին մէջ այդ իրաւունքը կը ճանչցուի իբրեւ իւրաքանչիւր բնիկ ժողովուրդի իրաւունք: Մենք պէտք է կարենանք այդ իրաւունքը միջազգային ատեաններուն մէջ պահպանել, պաշտպանել եւ երբեք չհրաժարիլ անկէ:

Այս փուլին գոյութիւն ունին նաեւ երկու կարեւոր հարցեր: Առաջինը գերիներու հարցն է: Բնականաբար, եթէ կ’ուզենք, որ իսկական եւ իրական խաղաղութիւն հաստատուի, եւ երկու կողմերը կարենան այսուհետեւ խաղաղ ապրիլ, փոխադարձ վստահութիւն պէտք է գոյանայ: Այդ վստահութիւնը ստեղծելու առաջին քայլերէն մէկը պատերազմի պատճառով գերեվարուած անձերու հարցին լուծումն է: Երկրորդը մարդասիրական հարցերն են, ինչպէս՝ անհետ կորսուածներու ճակատագիրին պարզաբանումը, գերեզմաններու վայրերուն ճշդումը եւ այլ նման հարցեր: Ասոնք երկու կողմերուն միջեւ փոխադարձ համաձայնութեան հարցեր են: Այս ծիրին մէջ մեզի համար այժմ առաջնային հարցը գերիներու վերադարձն է հայկական կողմին:

Մշակութային ժառանգութիւնը կը ներառէ քանի մը հարցեր: Առաջինը այդ ժողովուրդին կենցաղը, լեզուն, աւանդոյթները եւ կրօնական արժէքներն են: Այսօր Ազրպէյճանի կողմէ կրօնական արժէքները կ’ոչնչացուին կամ կ’աղաւաղուին՝ ներկայացուելով իբրեւ աղուանական կամ ալպանական ժառանգութիւն: Խօսքը Արցախի մէջ հայ ժողովուրդին պատկանող եկեղեցիներուն եւ վանքերուն մասին է:

Հայաստանի մէջ ապաստան գտած արցախահայութեան կենցաղային հարցերը եւս կարեւոր են: Պէտք է բնակարանային, աշխատանքային, կրթական եւ ընդհանրապէս կենցաղային պայմաններու մէջ դիւրութիւններ ստեղծել, որպէսզի ցեղասպանութեան պատճառով տեղահանուած հայ ժողովուրդի այդ հատուածը կարենայ բնականոն կեանք ապահովել Հայաստանի մէջ:

Այստեղ կ’ուզեմ շեշտել, որ այս բոլոր հարցերը միայն Արցախի ժողովուրդին չեն վերաբերիր, այլ նաեւ՝ ամբողջ հայ ժողովուրդին: Այս բոլորը հայ ժողովուրդի ընդհանրական շահերն են: Անշուշտ այս իրաւունքներուն անմիջական կրողը Արցախի մէջ բնակող հայութիւնն է, սակայն հայ ժողովուրդին բոլոր արժէքներն են, որ ոտնահարուած են, եւ այս միջոցով ոտնահարուած են ամբողջ հայ ժողովուրդին իրաւունքները:

Հ.- Արցախի բռնի տեղահանութենէն ետք որքա՞ն կարեւոր է արցախեան պետական, կուսակցական եւ միութենական կառոյցներու գործունէութեան շարունակութիւնը՝ արցախահայութեան ազգային ինքնութիւնը, կազմակերպուած կեանքը եւ պետականութեան գաղափարը պահպանելու համար: Ի՞նչ դեր պէտք է ստանձնեն կառավարութիւնը, Ազգային ժողովը, կուսակցութիւնը, ինչպէս նաեւ ՀՄԸՄ-ը, Համազգայինը եւ ՀՕՄ-ը՝ այս կառոյցներու կենսունակութիւնը եւ նոր սերունդներու ներգրաւումը ապահովելու համար:

Ա.Պ.- Արցախի ժողովուրդին պաշտօնական եւ օրինական ներկայացուցիչը Արցախի ժողովուրդին կողմէ ընտրուած 2020-ի Ազգային ժողովն է, որ կը շարունակէ գոյութիւն ունենալ իր պատգամաւորներով եւ գործունէութեամբ: Անշուշտ որոշ սահմանափակումներ ունի եւ չի կրնար իր հիմնական գործառոյթները լիովին իրականացնել, որովհետեւ Ազգային ժողովը օրէնսդիր մարմին է, որ պէտք է ունենայ համապատասխան դաշտ՝ իր ընդունած օրէնքները կիրարկելու եւ իր վերահսկողական գործառոյթը իրականացնելու, այսինքն՝ կառավարութեան գործունէութիւնը վերահսկելու համար:

Այսօր Արցախի ցեղասպանութեան ենթարկուած ժողովուրդին համար երեք առաջնային հարցեր կան: Առաջինը արտաքին ճակատի վրայ իրաւունքներու ներկայացումն է, որուն հիմնական գործառոյթը արտաքին գործոց նախարարութեան կը պատկանի: Երկրորդը ընկերային ապահովութեան հարցն է, այսինքն՝ Հայաստան հաստատուած ժողովուրդին ցաւերուն եւ կենցաղային խնդիրներուն լուծում գտնելը: Երրորդը իրաւական հարցերն են, ինչպէս՝ անձնագիրներու, ծննդեան վկայականներու եւ այլ փաստաթուղթերու հարցերը: Անոնցմէ ոմանք մնացած են Արցախ, եւ բըռնի տեղահանուած ժողովուրդը չէ կրցած զանոնք իրեն հետ բերել: Պէտք է լուծումներ գտնել նաեւ այս հարցերուն համար:

Արցախի իշխանութիւնները՝ թէ՛ գործադիր իշխանութեան եւ թէ՛ Ազգային ժողովի մակարդակով, որոշ չափով կը փորձեն ներկայացնել եւ լուծել այս հարցերը: Սակայն, այնուամենայնիւ, պէտք է ըսեմ, որ այդ բաւարար չէ:

Արցախի ժողովուրդին համար կարեւոր է համախմբուիլ թէ՛ հասարակական կազմակերպութիւններու եւ ընկերային ծառայութիւններու, թէ՛ քաղաքական կառոյցներու միջոցով: Այս համախմբումները նախ եւ առաջ անհրաժեշտ են Արցախի ժողովուրդին ձայնը լսելի դարձնելու համար: Օրինակ՝ գերիներու պաշտպանութեամբ զբաղող կամ Արցախի հարցերը ներկայացնող հասարակական կազմակերպութիւնները իրենց բնոյթով կրնան նաեւ քաղաքական երանգ ունենալ: Սակայն անոնք պէտք է ներկայացնեն արցախցիներուն խնդիրները նաեւ զուտ քաղաքական առումով:

Անոնց կողքին կարեւոր են նաեւ մշակութային կազմակերպութիւնները եւ հասարակական կազմակերպութիւնները, որոնք կը գործեն այստեղ: Անոնք կարեւոր դեր ունին մշակոյթը պահպանելու եւ զայն նոր սերունդին փոխանցելու առումով:

Հայ յեղափոխական դաշնակցութեան վերջին Ընդհանուր ժողովը որոշեց պահպանել Արցախի Կեդրոնական կոմիտէն՝ իբրեւ քաղաքական մարմին: Բնականաբար անոր կողքին կը պահպանուին նաեւ ուղեկից կառոյցները՝ ՀՄԸՄ-ը, ՀՕՄ-ը եւ Համազգայինը: Բոլորն ալ ունին իրենց աշխատանքները եւ կը շարունակեն զանոնք իբրեւ ուղեկից կառոյցներ: «Ապառաժ» լրատուամիջոցը եւս կը շարունակէ իր գործունէութիւնը այստեղ: Նոյնպէս կը պահպանուի Արցախ TV-ի հեռուստատեսային գործունէութիւնը՝ «Եու Թիուպ»-ի հարթակին վրայ: Այս բոլորը պէտք է պահպանել այնքան, որքան կարելի է:

Հիմնական դժուարութիւնները քաղաքական ճնշումներն ու ֆինանսական աղբիւրներու պակասն են: Այն միջոցները, որոնք նախապէս գոյութիւն ունէին Արցախի պիւտճէին շնորհիւ, այլեւս չկան:

Հ.- Այսօր ի՞նչ հիմնական մարտահրաւէրներ կը դիմագրաւէ արցախահայ երիտասարդութիւնը Հայաստանի մէջ՝ կրթական, աշխատանքային, բնակարանային եւ ընկերային պայմաններու առումով: Ինչպէ՞ս կ’ազդեն այս դժուարութիւնները երիտասարդութեան ապագայի հեռանկարներուն վրայ, եւ որո՞նք են Հայաստանի մէջ անոնց հաստատման ու բնականոն կեանքի ապահովման ուղղութեամբ իրականացուող ծրագիրներուն հիմնական սահմանափակումները: Այս ծիրին մէջ ի՞նչ անդրադարձ կ’ունենայ Հայաստանի իշխանութիւններուն քաղաքական կեցուածքը արցախահայութեան ապագայի եւ արցախեան հարցի հետապնդման վրայ:

Ա.Պ.- Արցախի երիտասարդութեան պարագային, հիմնականին մէջ անհրաժեշտ է համախմբումը, ինչպէս նախապէս նշեցի: Նպատակային առումով, այդ համախմբումը կարեւոր է՝ մշակութային, քաղաքական եւ իրաւական հարցերը հանրութեան ներկայացնելու, զանոնք Հայաստանի քաղաքական, իրաւական եւ հասարակական դաշտին մէջ արծարծելու, ինչպէս նաեւ՝ մշակութային ասպարէզին մէջ Արցախի մշակոյթը, բարբառը, երգն ու երաժշտութիւնը, խոհանոցն ու աւանդութիւնները պահպանելու համար:

Այս բոլորը կարելի է դիտարկել գաղափարական տեսանկիւնէն՝ հարց տալով, թէ ինչո՞ւ պէտք է համախմբուինք եւ ի՞նչ մարտահրաւէրներ պէտք է դիմագրաւենք:

Կենցաղային առումով նաեւ խնդիրներ կան: Երիտասարդութեան ուսման հարցը որոշ չափով լուծուած է, որովհետեւ անոնք այժմ կը յաճախեն Հայաստանի համալսարանները, դպրոցները եւ այլ կրթական հաստատութիւններ: Սակայն աշխատանքի առումով տակաւին չլուծուած հարցեր կան: Երիտասարդները պէտք է կարենան իրենց կարողութիւնները ի յայտ բերել, համապատասխանել Հայաստանի պահանջներուն եւ հոգալ իրենց կենցաղային կարիքները:

Ընդհանուր առմամբ, այս հարցը բաւական մտահոգիչ է Հայաստանի եւ յատկապէս արցախահայ երիտասարդութեան համար: Կրթական կեդրոնները հիմնականին մէջ կը գտնուին Երեւանի մէջ, եւ նոյնպէս աշխատանքային կարելիութիւնները մեծ մասամբ հոն կեդրոնացած են: Երեւանի մէջ թէ՛ բնակարաններու վարձքերը եւ թէ՛ կենցաղային ծախսերը բաւական բարձր են:

Արցախի ժողովուրդին մօտաւորապէս 50 տոկոսը կը բնակի գիւղական պայմաններու մէջ, եւ այս հանգամանքը բաւական մտահոգիչ է: Եթէ անոնք կ’ուզեն շարունակել իրենց ուսումը կամ աշխատանք գտնել, ստիպուած են դէպի Երեւան ուղղուիլ: Մէկ խօսքով, արցախցիներուն մօտաւորապէս 70-75 տոկոսը հաստատուած է Երեւանի եւ շրջակայ բնակավայրերուն մէջ: Հոն թէ՛ աշխատանք գտնելու շուկան աւելի խճողուած է, թէ՛ աշխատանքի վարձատրութեան եւ բնակարանային հարցերը աւելի դիւրին լուծելու կարելիութիւնները տարբեր են:

Այս բոլորին հետ մէկտեղ, իբրեւ վերջին դիտարկում, կ’ուզեմ ըսել, որ Հայաստանի իշխանութիւններուն ճնշումներն ու կրաւորական, անտարբեր եւ մերժողական կեցուածքը կը մտահոգեն բռնի տեղահանուած արցախահայութիւնը:

Որոշ ծրագիրներ կ’իրականացուին բնակարանային, կենցաղային եւ ընկերային հարցերը լուծելու համար, սակայն անոնք բաւարար չեն կրնար ըլլալ: Թիւերն ու փաստերը ցոյց կու տան, որ, օրինակ, բնակարանային ծրագիրէն օգտուած է Արցախի բռնագաղթուած ժողովուրդին միայն շուրջ 20 տոկոսը, թէեւ արդէն երեք տարի անցած է: Բնակարան ձեռք բերելու եւ իշխանութիւններուն հետ զանազան հանդիպումներու ընթացքին կը պարզուի, որ համապատասխան աշխատանքներ չեն կրցած իրականացնել, իսկ հասարակական կազմակերպութիւնները, աշխատանք գտնելու եւ աշխատանքի շուկային յարմարելու ուղղուած ծրագիրները չեն կրցած տալ ակնկալուած արդիւնքները:

Այս առումով, կարելի է ըսել, որ Հայաստանի Հանրապետութեան իշխանութիւններուն պարտականութիւններուն մէջ մտնող այս աշխատանքները ձախողած են: Աւելի մտահոգիչ է քաղաքական ձախողութիւնը, որովհետեւ Հայաստանի իշխանութիւնները Արցախի հարցը չեն ներառեր Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան օրակարգին մէջ: Ընդհանրապէս, իրենց նոր խօսքին մէջ ո՛չ Արցախը կը յիշատակուի, ո՛չ Արցախի ժողովուրդը եւ ո՛չ ալ Արցախին առնչուող՝ հայ ժողովուրդին իրաւունքներու հարցը:

Այս հանգամանքը շատ աւելի մտահոգիչ եւ հոգեմաշ է, քան՝ կենցաղային եւ այլ նիւթական դժուարութիւնները:

Հարցազրոյցը վարեց՝
ՍԵՐԼԻ ՆԵՄՇԷԻՐԼԵԱՆ

ԼԻԲԱՆԱՆԱՀԱՅ ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐԸ՝
ՊԱՏՄԱԿԱՆԻՆ ՈՒ ՆԵՐԿԱՅԻ ՄԻՋԵՒ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ ՄԻԱՍՆԱԿԱՆԱՑՈՒՄԸ. ԴԱՍԱԲԱՇԽՈՒՄ, ԴԱՍԱԳԻՐՔԵՐ ԵՒ ՔՆՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

1920-ականներուն, երբ Լիբանանի տարբեր շրջաններուն մէջ նոր ազգային վարժարաններ սկսան հիմնուիլ, առաջնահերթ խնդիրը հայ մանուկներուն մասնաւորաբար հայեցի կրթութիւն ապահովելն էր: Սակայն վարժարաններու թիւի աճին եւ Լիբանանի կառավարութեան կողմէ պետական քննութիւններու պարտադրման զուգահեռ, անհրաժեշտ դարձաւ կրթական գործունէութիւնը համադրել եւ ազգային վարժարաններու միջեւ ընդհանուր չափանիշներ սահմանել: Հարցը այլեւս միայն դպրոցներու գոյութիւնը չէր, այլ՝ տարբեր շրջաններու մէջ գործող վարժարանները կրթական ընդհանուր ուղղութեան մը շուրջ համախմբելը: Առ այդ, ծագեցաւ նոր հարց մը՝ ինչպէ՞ս աշխատիլ, որ տարբեր շրջաններու մէջ գործող այս վարժարանները ունենան կրթական մէկ ուղղութիւն եւ ազգային միասնականութիւն:

Ուսումնական աշխատանքը կազմակերպելու այս գաղափարը նորութիւն մը չէր հայ ազգային կեանքին մէջ: Անոր հիմքերը կը գտնուին 1863 թուականին Կոստանդնուպոլսոյ մէջ հաստատուած Հայոց ազգային սահմանադրութեան 45-րդ յօդուածին մէջ, որ ազգային կրթութեան կազմակերպման եւ վերահսկողութեան նպատակով նախատեսեց Ուսումնական խորհուրդի ստեղծումը: Այս սկզբունքը հետագային իր շարունակութիւնը գտաւ նաեւ լիբանանահայ գաղութի ազգային կեանքին մէջ, ուր Ուսումնական խորհուրդը ստանձնեց ազգային վարժարաններու կրթական գործունէութեան կազմակերպման կարեւոր պատասխանատուութիւնները: Բացի ատկէ, Ուսումնական խորհուրդը Լիբանանի մէջ ունեցաւ նաեւ իր կանոնագիրը, որով սահմանուեցան կրթական գործունէութեան հիմնական սկզբունքները:

Այդ կանոնագիրին համաձայն, Ուսումնական խորհուրդին գործունէութիւնը ընդարձակուեցաւ. դպրոցներու ընդհանուր վերահսկողութենէն անդին՝ ան սկսաւ կազմակերպել ուսումնական ծրագիրներու համադրումը, դասաբաշխումներու որոշումը, դասագիրքերու ընտրութիւնը, ինչպէս նաեւ՝ միասնական քննութիւններու կազմակերպումը: Այս աշխատանքի կազմակերպութեամբ, Խորհուրդը կը ձգտէր ստեղծել ազգային վարժարաններու միջեւ միասնական կրթական կանոններ եւ ուղղութիւն՝ ապահովելով կրթական գործընթացի որակական բարձրացում եւ ազգային ինքնութեան պահպանման հաստատուն հիմքեր:

Դասաբաշխման միասնականացում

Այս ուղղութեամբ առնուած կարեւոր քայլերէն մէկը շաբաթական դասաբաշխման միասնական տախտակի կազմութիւնն էր: Անոր միջոցով կը սահմանուէր, թէ ազգային վարժարաններու մէջ իւրաքանչիւր նիւթ շաբաթական քանի՛ դասաժամ պիտի ունենար: Այսպիսի միասնական դասաբաշխում մը կը նպաստէր ստեղծման այնպիսի կրթական պայմաններու, որոնց շնորհիւ ազգային տարբեր վարժարաններ յաճախող աշակերտները, անկախ իրենց բնակած կամ յաճախած դպրոցի գըտնուած վայրերէն, կը ստանային համեմատելի կըրթութիւն՝ սահմանափակելով այն տարբերութիւնները, որոնք կրնային գոյութիւն ունենալ տարբեր ազգային վարժարաններու միջեւ:

Դասագիրքերու միասնական ընտրութիւն

Կրթական միասնականացումը չէր սահմանափակուեր միայն դասաժամերու բաշխումով: Ան կը տարածուէր նաեւ դասաւանդման բովանդակութեան վրայ: Ուսումնական խորհուրդը կարեւոր դեր ունէր ազգային վարժարաններուն մէջ գործածուելիք դասագիրքերու ընտրութեան եւ հաստատման մէջ:

Այս նպատակով իւրաքանչիւր ուսումնական տարեշրջանի սկիզբին Խորհուրդը շրջաբերականներով կը դիմէր ազգային վարժարաններու տնօրէններուն եւ պատասխանատու մարմիններուն՝ փոխանցելով տուեալ տարեշրջանին համար հաստատուած դասագիրքերու ցանկը՝ ըստ դասարաններու, եւ անշուշտ ոչ միայն հայերէնի, կրօնի եւ Հայոց պատմութեան, այլ նաեւ՝ այլ ուսումնական նիւթերու պարագային:

Այս գործելակերպը կը նպաստէր ուսումնական բովանդակութեան միասնականացման, որուն վրայ պիտի կառուցուէր ազգային վարժարաններու տարբեր նիւթերու դասաւանդութիւնը:

Սակայն դասագիրքի ընտրութեան աշխատանքը միայն վարչական որոշումով չէր վերջանար: Ուսումնական խորհուրդը անհրաժեշտ կը նկատէր նաեւ դասաւանդող ուսուցիչներու մասնագիտական կարծիքը: Առ այդ, Ուսումնական խորհուրդի կեդրոնական դերը՝ կրթական կառոյցի կազմակերպման մէջ, չէ սահմանափակած ուսուցիչներու մասնագիտական դերը: Ընդհակառակը, դասագիրքի ընտրութեան կամ օգտագործելու շարունակութեան նման կարեւոր հարցի մը պարագային, ան կը դիմէր անմիջականօրէն դասաւանդող ուսուցիչներուն՝ նկատի ունենալով անոնց գործնական փորձառութիւններուն:

Այս մօտեցումը նաեւ կը յստակացնէ Ուսումնական խորհուրդի եւ ուսուցիչներու դերերու փոխյարաբերութիւնը: Խորհուրդը կը սահմանէր ազգային վարժարաններու ընդհանուր կրթական ուղղութիւնը եւ կը հաստատէր գործածուելիք դասագիրքերը, սակայն այդ գործընթացին մէջ տեղ կը յատկացուէր նաեւ դասաւանդողներու փորձառութեան եւ կարծիքին: Այսպիսով, կրթական միասնականացումը ամբողջական կեդրոնացում մը չէր:

Միասնական քննութիւններ

Կրթական միասնականացման երրորդ կարեւոր քայլը միասնական քննութիւններու կազմակերպումն էր: Դասաբաշխման եւ դասագիրքերու միջոցով Ուսումնական խորհուրդը կը սահմանէր, թէ ազգային վարժարաններու մէջ ի՛նչ եւ որքա՛ն պիտի դասաւանդուի, իսկ միասնական քննութիւններու միջոցով կը վերահսկէր եւ կը գնահատէր այդ ուսումնական աշխատանքի արդիւնքը: Այս քննութիւնները նախատեսուած էին յատուկ աւարտական դասարաններու աշակերտներուն համար եւ կը կատարուէին երկու հիմնական ուղղութեամբ:

Առաջինը հայագիտական նիւթերու միասնական քննութիւններն էին, որոնք կը ներառէին հայոց լեզու, կրօն եւ հայոց պատմութիւն: Այս քննութիւններուն միջոցով Ուսումնական խորհուրդը կը շեշտէր կարեւորութիւնը այն նիւթերուն, որոնք անմիջականօրէն կը կապուէին հայեցի դաստիարակութեան եւ ազգային ինքնութեան պահպանման հետ:

ՅԱՍՄԻԿ-ՆԱՆԱՐ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆ

Շար.ը՝ էջ 6

«ՔԱՅԼ ՊԱՀԵՆՔ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ» ՆԻՒԹՈՎ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Հովանաւորութեամբ ԼՕԽ-ի Շրջանային վարչութեան, կազմակերպութեամբ ԼՕԽ-ի Շրջանային վարչութեան դաստիարակչական յանձնախումբին, հինգշաբթի, 29 հոկտեմբեր 2026-ին, առաւօտեան ժամը 10:00-ին, ԼՕԽ-ի «Արաքսի Պուլղուրճեան» ընկերաբժշկական կեդրոնի «Թնճուկեան» սրահին մէջ տեղի ունեցաւ դասախօսութիւն մը՝ նիւթ ունենալով «Քայլ պահենք Արհեստական բանականութեան զարգացումներուն հետ»:

ԼՕԽ-ի քայլերգի յոտընկայս ունկնդրութենէն ետք բացման խօսքով հանդէս եկաւ Անի Պաղտիկեան, որ ըսաւ, թէ Արհեստական բանականութիւնն ու անոր զարգացումները մեր օրերուն կը դիւրացնեն եւ հաճելի կը դարձնեն մեր առօրեան, անոնց օգնութեամբ կրնանք գտնել մեր բոլոր հարցումներուն պատասխանները:

Գեղարուեստական բաժինով հանդէս եկաւ Կարօ Քէլէշեան՝ ներկայացնելով երկու երգ, «Վարդ սիրեցի» (ժողովրդական) եւ «Զեփիւռ կը դառնամ» (խօսք եւ երաժշտութիւն Գուսան Շահէնի):

Օրուան բանախօսն էր Վիքի Գարագաշեանը: Ան լուսարձակի տակ առաւ Արհեստական բանականութեան արագընթաց զարգացումները, անոնց ընձեռած կարելիութիւններն ու մարտահրաւէրները, ինչպէս նաեւ թուային դարաշրջանին հայ կնոջ եւ հայեցի դաստիարակութեան առաքելութիւնը: Ան յստակ բացատրութիւններով եւ հարուստ գիտելիքներով ներկաներուն առիթ ընծայեց ծանօթանալու Արհեստական բանականութեան էութեան, անոր զարգացման ընթացքին եւ առօրեայ կեանքին մէջ ունեցած բազմակողմանի գործածութեան:

Դասախօսութեան առաջին բաժինին մէջ ընդգծուեցաւ, թէ մարդկութիւնը իր պատմութեան ընթացքին շարունակ դիմագրաւած է նորարարութիւններ, որոնք հիմնովին փոխած են կեանքի պայմանները՝

Շար.ը՝ էջ 6

ԻՆՔՆՈՒԹԻՒՆ, ՆԿԱՐԱԳԻՐ, ԴԻՄԱԳԻԾ

Կան հարցեր, որոնք պարբերաբար, եթէ ո՛չ տե՛ւաբար, կը վերադառնան մեր ուշադրութեան, կը ստիպեն, որ դարձեալ ու դարձեալ խօսինք անոնց մասին: Ինքնութիւնը այդ հարցերէն մէկն է, յատկապէս՝ ներկայ ժամանակներուն, այսօրուան ինքնութենամո՞լ, թէ՞ ընդհակառակն՝ ինքնութենազեղծ կամ ինքնութենազերծ աշխարհին մէջ: Բառերը ընտրելու դժուարութիւնս ցոյց կու տայ հարցին բարդութիւնը, գէթ՝ ինծի համար:

Ի՞նչ է տարբերութիւնը խորագիրին երեք բառերուն, կը հարցուէր վերջերս. բառեր, որոնք երբեմն իրարու տեղ կը գործածուին ճիշդ կամ սխալ, զիրար կը լրացնեն յաճախ, երբեմն ալ կը հակադրուին իրարու: Միւս կողմէ ալ անոնց իմաստները այնքան տարբեր կրնան հասկցուիլ մէկ անձէն միւսը, մանաւանդ՝ տարբեր երբ դուն քու մասի՞դ կը խօսիս, թէ՞ ուրիշին: Չմոռնանք նաեւ, թէ ի՛նչ շրջարկի մէջ պիտի նշուի այդ ինքնութիւնը՝ անցագրի՞դ, բժշկական քարտի՞դ, թէ՞ վկայականներէդ որեւէ մէկուն մէջ: Իսկ այդ բոլորը չունեցողը, ամեն պարագայի, չունի՞ իր ինքնութիւնը:

Ինքնութիւն: Ինչպէ՞ս սահմանել զայն. ի՛նչ ըլլա՞լդ, ո՛վ ըլլա՞լդ, ի՛նչ տեսակ մէկը ըլլա՞լդ: Թերեւս՝ բոլորն ալ: Թերեւս՝ անոնցմէ ոչ մէկը, այլ՝ ուրիշ բան մը: Փորձենք տեսնել, թէ ինչպէ՛ս կը գոյանայ ինքնութիւնդ:

Ի՞նչ ազդակներէ կը յառաջանայ, կը կազմաւորուի ան: Եւ ո՞րն է առաջին ազդակը: Կը դժուարանամ դարձեալ. ծննդավա՞յրդ է, թէ՞ ծնողքդ: Իսկ դժուարութիւնս կու գայ անկէ, որ մտքիս մէկ ծայրը ինքնութիւնս կը կապուի ազգութեանս: Հայու զաւակ ես, հա՛յ ես, թէ՞ Քանատա ծնած ես, քանատացի ես: Բայց մտածենք ասկէ անկախ՝ առանց մոռնալու սակայն հաւաքական ինքնութեան իրողութիւնը, որ խարիսխն է անհատական ինքնութեան: Ծննդավայր կամ ծնողք պարզ յղացքներ չեն: Իրենք իրենց կարգին ունին բազմաթիւ ստորոգելիներ, որոնք զիրենք կ՛ընեն այն, ինչ որ եղած են, իսկ ինքնութիւնդ ալ կ՛ազդուի իրենց այդ յատկութիւններէն: Տակաւին, երկուքն ալ կրնան փոխուիլ կամ փոխուած ըլլալ: Հայ ծնողքէ մը ծնած, բայց ֆրանսացի զոյգէ մը որդեգրուած երեխային ինքնութիւնը (ազգային ինքնութիւնը) հայկական պիտի չըլլայ: Նաեւ Ֆրանսա ծնած, բայց Միացեալ Նահանգներու մէջ հասակ առած մանուկը ֆրանսացի պիտի չըլլայ, որքան ալ Ֆրանսայի հետ շատ սերտ ըլլան կապերը:

Որոնք եւ կրնան եւ այդպէս չըլլալ: Ուրեմն ծննդավայրէդ աւելի կարեւորը բնակավայրդ կը դառնայ: Բնակավայր կը նշանակէ՝ տուն, դրացի, փողոց, թաղ, քաղաք, այլեւ՝ խաղավայր, դպրոց, մշակոյթ, բնութիւն, շուկայ եւ դեռ շատ բաներ, իսկ ծնողք կը նշանակէ՝ սնունդ, հոգատարութիւն, երաժշտութիւն, զուարճութիւն, շրջանակ, համայնք եւ դեռ շատ ուրիշ բաներ:

Ինքնութեանդ սահմանումին մէջ բնականաբար մեծ տեղ ունի ուսումդ, թէ՛ նախնական ուսումդ, երբ կը սկսի կազմաւորուիլ աշխարհընկալումդ, եւ թէ՛մասնագիտական ուսումդ, որ, ասպարէզիդ հետ, շատ մեծ չափով կը սահմանափակէ ինքնութիւնդ. բժիշկ է, իրաւաբան է, խողովակագործ է կամ լրագրող է. եկուր եւ ձերբազատիր այդ դասակարգումներէն, նոյնիսկ եթէ բժիշկ ըլլալով հանդերձ՝ երգահան ես, խողովակագործ ըլլալով հանդերձ՝ վիպասան: Կայ նաեւ այդ ինքնութիւնդ, «ինքնութի՛ւնդ»՝ եթէ կ՛ուզէք, կառավարելո՛ւ հարցը: Ստանձնա՞ծ ես զայն, կամա՞յ, թէ՞ ակամայ: Ահա խո՛ր մտածումներու տանող հարցում մը:

Այժմ գանք նկարագրին: Նկարագիրդ եւ բնաւորութիւնդ նոյն բա՞ն են արդեօք: Ճշմարտախո՞ս ես, թէ՞ ստախօս: Պարկե՞շտ, թէ՞ անպարկեշտ: Բարի՞, թէ՞ չար: Աշխատասէ՞р, թէ՞ ծոյլ: Եւ այսպէս կարելի է թուել նկարագրային բոլոր գիծերը: Ուրկէ՞ ես անոնք. ի ծնէ՞ ես, թէ՞ ստացական: Ինչպէ՞ս կուտակած ես զանոնք:

Ծնողքիդ օրինակը կարեւոր դեր մը խաղացա՞ծ է, թէ՞ ոչ: Անոնց վարքը, քեզի հետ ունեցած յարաբերութիւնները, ուրիշներու հետ ունեցած կապերը եւ իրենց ապրելակերպը ընդհանրապէս չե՞ն ազդած

նկարագրիդ կազմաւորման վրայ: Իսկ կրթութի՞ւնդ, դըպրոցական շրջանա՞կդ, ընկերակա՞ն շրջանակդ եւ, այսպէս, մարդկային բոլոր առնչութիւններդ դեր մը չե՞ն խաղացած նկարագրիդ վրայ:

Վերջապէս, ի՞նչ է դիմագիծդ: Առաջին հերթին բնախօսական է, չէ՞: Ուղիղ կամ արծուային քիթդ, գանգուռ կամ շիտակ մազերդ, մորթիդ բաց կամ մուգ գոյնը եւ մնացեալ ֆիզիքական յատկութիւններդ դիմագիծ մը կու տան քեզի: Բայց մենք կը սիրենք նաեւ փոխաբերաբար գործածել այդ դիմագիծ բառը եւ, ըստ այնմ, քեզ դատել որպէս մա՛րդ, մե՛ծ մարդ, կարեւոր անձնաւորութիւն կամ հակառակը:

Ի հարկէ քու ալ վարքդ, գործունէութիւնդ, հաւաքական կեանքին մասնակցութիւնդ նոյնպէս կ՛որոշեն, թէ մարդիկ ինչպէ՛ս կը տեսնեն քեզ: Մտածե՞նք այս բոլորին մասին մինչեւ յաջորդ հանդիպում մը...

ՎՐԷԺ-ԱՐՄԷՆ

«Դրօշակ» թիւ 9, 2026

ԱԶԳԱՅԻՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ԿՐԹԱԿԱՆ...

Շարունակուած 5-րդ էջէն

Երկրորդը Լիբանանի պետական կրթական պահանջներուն համապատասխանող միասնական քննութիւններն էին, որոնք կը ներառէին դպրոցական ծրագիրի միւս հիմնական նիւթերը եւ կը պատրաստէին աշակերտները պետական աւարտական քննութիւններուն: Այս քննութիւնները ազգային վարժարաններուն համար նաեւ նախնական փորձառութիւն մը կը ստեղծէին՝ աշակերտները ծանօթացնելով պետական քննութիւններու պահանջներուն եւ քննութեան ձեւաչափին:

Միասնական քննութիւններու կազմակերպումը, հետեւաբար, կրթական աշխատանքի վերահսկողութեան լրացուցիչ միջոց մըն էր: Անոնք կը ստեղծէին ընդհանուր չափանիշ մը, որուն հիման վրայ կարելի էր գնահատել աշակերտներու ձեռք բերած գիտելիքները՝ անկախ այն վարժարանէն, ուր անոնք կը սորվէին: Այս դրութիւնը կարեւոր էր ազգային վարժարաններու կրթական ցանցին համար, որովհետեւ անոնք կը գործէին Լիբանանի տարբեր շրջաններուն մէջ:

Այսպիսով, միասնական քննութիւնները միայն աշակերտներու գիտելիքներու ստուգման միջոց չէին: Անոնք նաեւ կը ծառայէին կրթական ծրագիրի գործունէութիւնը վերահսկելու եւ ազգային վարժարաններուն միջեւ ընդհանուր չափանիշ մը պահպանելու նպատակին:

Միասնականացումէն դէպի ազգային կրթական համակարգ

Ուսումնական խորհուրդի գործունէութիւնը չէր սահմանափակուեր դպրոցներու վարչական վերահսկողութեամբ: Այս երեք միջոցներու ճամբով ան կը սահմանէր կրթական գործընթացի երեք հիմնական բաղադրիչները՝ ի՛նչ պիտի դասաւանդուի, ի՛նչ աղբիւրներով պիտի դասաւանդուի, եւ ի՛նչ չափանիշներով պիտի գնահատուի աշակերտին ձեռք բերած գիտելիքը:

Հետեւաբար ազգային վարժարաններու կրթական միասնականացումը կարելի է դիտել իբրեւ ազգային կրթական միջավայրի կազմաւորման միջոց: Տարբեր շրջաններու մէջ գործող վարժարանները, ունենալով ընդհանուր դասաբաշխում, հաստատուած դասագիրքեր եւ միասնական քննութիւններ, աստիճանաբար կը կապուէին կրթական միասնական շրջանակի մը. այս իմաստով, Ուսումնական խորհուրդին դերը կարելի է հասկնալ որպէս ազգային կրթական համակարգի մը կազմակերպիչ ուժը:

Այսօր, երբ ազգային վարժարաններուն առջեւ կը դրուին նոր կրթական պահանջներ՝ արդիականացում, զարգացումներ եւ դասաւանդելու նոր մեթոտներ, կրթական միասնականացման այս պատմական փորձառութիւնը կը շարունակէ մնալ արդիական: Դասաբաշխման, դասագիրքերու եւ միասնական գնահատման միջոցով ստեղծուած ընդհանուր կրթական շրջանակը միայն անցեալի վարչական գործելակերպ մը չէր, այլ՝ ազգային դպրոցներու միջեւ կապը ամրապնդող եւ կրթական ընդհանուր ուղղութիւն մը պահպանող միջոց մը: Ներկայիս եւս հարցը միայն ազգային դպրոցներու գոյութիւնը պահպանելը չէ, այլ՝ ինչպէ՛ս կարելի է պահպանել անոնց կրթական միասնականութիւնը՝ միաժամանակ տեղ տալով իւրաքանչիւր դպրոցին, ուսուցիչին եւ աշակերտին դիմագրաւած նոր պայմաններուն: Այս իմաստով, անցեալի փորձառութիւնը կրնայ հիմք ծառայել մտածելու, թէ ինչպէ՞ս կարելի է այսօր եւս համադրել՝ ազգային կրթութեան ընդհանուր նպատակները, արդի կըրթական պահանջները եւ ուսուցիչներու մասնագիտական փորձառութիւնը:

(Շար. 2)

«ՔԱՅԼ ՊԱՀԵՆՔ ԱՐՀԵՍՏԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ԶԱՐԳԱՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ»...

Շարունակուած 5-րդ էջէն

կրակի եւ գործիքներու կիրարկումէն մինչեւ գիւղատնտեսութիւն, գիր, տպագրութիւն, ելեկտրականութիւն, համակարգիչ եւ համացանց: Իսկ այսօր Արհեստական բանականութիւնը կը ներկայանայ իբրեւ այդ երկար ուղիին նոր փուլը՝ ստեղծելով նոր կարելիութիւններ, բայց միաժամանակ առաջադրելով նոր հարցադրումներ եւ պատասխանատուութիւններ:

Բանախօսը բացատրեց, թէ Արհեստական բանականութեան զանազան հարթակներու միջոցով կարելի է պատրաստել նամակներ եւ թղթակցութիւններ, ամփոփել փաստաթուղթեր, ստեղծել պատկերներ, պատրաստել տեսերիզներ, ձեռք բերել նոր գիտելիքներ եւ դիւրացնել կազմակերպչական աշխատանքները: Ըստ անոր, այս կարելիութիւններէն օգտուելու համար անհրաժեշտ չէ ըլլալ համակարգչային մասնագէտ, կարեւորը սորվելու կամքն է, յըստակ հարցումներ ուղղելու կարողութիւնը եւ մնայուն կերպով զարգանալու պատրաստակամութիւնը:

Միաժամանակ շեշտուեցաւ Արհեստական բանականութիւնը պատասխանատուութեամբ օգտագործելու անհրաժեշտութիւնը՝ ստուգել տեղեկութիւններուն ճշգրտութիւնը, պաշտպանել անձնական եւ զգայուն տուեալները, զգուշանալ կեղծ պատկերներէ ու ձայներէ եւ պահպանել մարդկային մտածողութեան ու դատողութեան առաջնահերթութիւնը:

Դասախօսութեան առանցքային բաժիններէն մէկը նուիրուած էր հայ կնոջ դերին՝ թուային դարաշրջանին ազգային ինքնութեան պահպանման եւ նոր սերունդի դաստիարակութեան մէջ:

Վիքի Գարագաշեան նշեց, որ հայ կինը դարեր շարունակ եղած է ընտանիքի, մշակոյթի, լեզուի եւ ազգային ինքնութեան պահպանման կարեւորագոյն հիմնասիւններէն մէկը: Այսօր, երբ նոր սերունդը կը մեծնայ համաշխարհայնացման եւ թուային հարթակներու ազդեցութեան ներքեւ, անհրաժեշտ է վերանայիլ դաստիարակութեան մօտեցումները եւ ժամանակակից միջոցները ծառայեցնել հայեցի արժէքներու փոխանցման:

Բանախօսը ներկայացուց նոր սերունդին փոխանցուելիք երեք հիմնական յենասիւները՝ արմատ, միտք եւ մարմին: Արմատը կը ներառէ լեզուն, պատմութիւնն ու մշակոյթը, միտքը՝ քննադատական մտածողութիւնն ու թուային հմտութիւնները, իսկ մարմինը՝ կենդանի կապերը, իրական յարաբերութիւնն ու ֆիզիքական գործունէութիւնը: Այս երեքին ներդաշնակ համադրութեամբ միայն կարելի է պատրաստել սերունդ մը, որ ամուր կառչած կը մնայ իր ազգային արմատներուն եւ միաժամանակ պատրաստ կ'ըլլայ նոր աշխարհի կարելիութիւններուն:

Վ. Գարագաշեան յայտնեց, որ Արհեստական բանականութիւնը պէտք չէ դիտել իբրեւ թշնամի, այլ՝ իբրեւ գործիք մը, որուն ճիշդ եւ գիտակից գործածութիւնը կրնայ նպաստել հայոց լեզուի, մշակոյթի եւ պատմութեան տարածման, համայնքային կառոյցներու աշխատանքներու արդիւնաւէտութեան եւ միջազգային համագործակցութեան ընդլայնման:

Աւարտին դասախօսը թելադրեց. «Եկէք քայլ պահենք Արհեստական բանականութեան զարգացումներուն հետ, պատրաստ ըլլանք եւ զինուինք նոր գիտելիքներով եւ օգտագործենք զայն հայավարի ոգիով, որպէսզի զօրաւոր մնանք մեր անհատական եւ միութենական կեանքին մէջ»:

Աւարտին բանախօսը պատասխանեց ներկաներուն հարցումներուն:

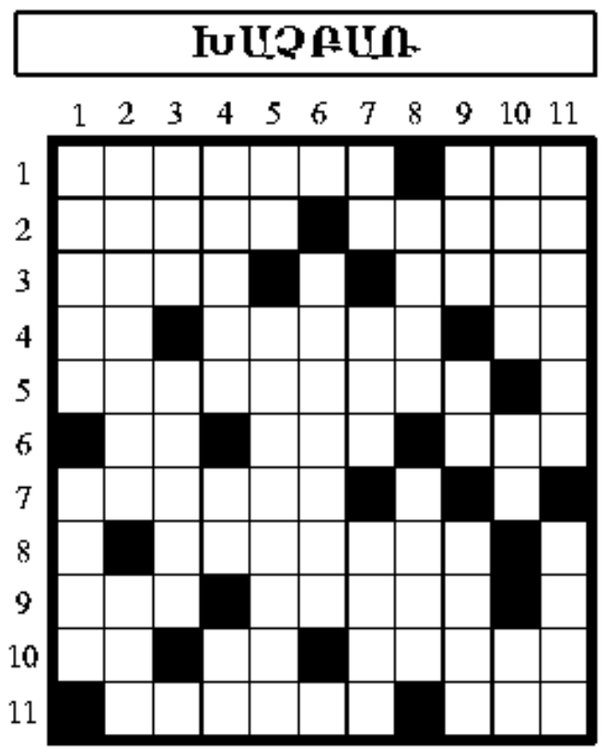
ՕՐԱՏԵՏՐ

9 ՆՈՅԵՄԲԵՐ

- 1900.- Ծնունդ դերասանուհի Անահիտ Մասչեանի, Գիւմրիի մէջ: Մահացած է 1989-ին, Երեւան:
- 1901.- Վախճանում բանաստեղծ, բանասէր, պատմաբան, աշխարհագրագէտ եւ թարգմանիչ, Վենետիկի Մխիթարեան միաբան հայր Ղեւոնդ Ալիշանի, սուրբ Ղազար կղզիին մէջ: Ծնած էր 1820-ին, Պոլիս:
- 1907.- Ծնունդ գրականագէտ Մկրտիչ Մկրեանի, Վանի մէջ: Մահացած է 1983-ին, Երեւան:
- 1920.- Ծնունդ Իրանի արեւային աստղադիտարանի հիմնադիր Ալենուշ Տէր-եանի, Թեհրանի մէջ: Մահացած է 2011-ին, Թեհրան:
- 1932.- Ծնունդ պատմաբան Ռիչըրտ Յովհաննիսեանի, Քալիֆորնիոյ մէջ: Մահացած է 2023-ին, Լոս Անճելըս:
- 1957.- Մահ ազգային ազատագրական շարժման գործիչ խմբապետ Բաշգառնեցի Մարտիրոսի (Աբրահամեան), Թեհրանի մէջ: Ծնած էր 1885-ին, Կոտայքի Գառնի գիւղը:
- 1961.- Ծնունդ քանդակագործ Արշակ Նազարեանի, Երեւանի մէջ:
- 1999.- Մահ ռազմական գործիչ, հայկական բանակի սպայակոյտի պետ զօրավար Հրաչեայ Անդրէասեանի, Մոսկուայի մէջ: Ծնած էր 1932-ին, Կրասնոտար:
- 2020.- Քառասունչորսօրեայ պատերազմի աւարտին Ազրպէյճանի եւ Ռուսիոյ նախագահները եւ Հայաստանի վարչապետը Մոսկուայի մէջ կը ստորագրեն «Ղարաբաղի մէջ զինադադարի մասին» եռակողմ յայտարարութիւնը:

ԺԱՄԱՆՑ

ԽԱՉԲԱՌ

ՅՈՐԻԶՈՆԱԿԱՆ

1. Չաւտուածներու մեհեան - Ծոռնորդի:
2. Աղաչանք՝ առ Աւտուած - Թիկունք:
3. Լեւոն Ա. թագաւորի մայրը - Ուսուան՝ Հարաւային Ամերիկայէն:
4. Ադամանդ - Ամուսնական կապերով ազգական - Ածականակերտ մասնիկ:
5. Շահանակի ծառ:
6. Ձայնանիշ - Խաշոյ - Յարդախառն շաղախ:
7. Հայաստանի քաղաքներէն:
8. Անգլիոյ փութպոլի կազմերէն:
9. Համադասական շաղկապ - Պանդոյր:
10. Տարիք - Այբուբենէն - Ցուցական դերանուն:
11. Գծագրական գործիք - Խայտուածք:

ՈՒՂՂԱՀԱՅԵԱՑ

1. Փարախ - Ալպիւմին:
2. Ինքնագլուխ - Պղտոր գետի թանձր մրուր:
3. Սրինկն - Վարդագոյն խաղողի տեսակ մը:
4. Տեսատեսութիւն - Առարկայ - Ձայնակից գիրեր:
5. Ստեղծուածներ - Կրծող կենդանի:
6. Կծուահամ հատիկներով համեմաբոյս:
7. Իրերայաջորդ տառեր - Գամ - Պէս:
8. Իգական օտար անուն - Արաբական կուսակցութիւն:
9. Մոհամէտի փեսան - Ստացական ածական - Մայթ:
10. Վիշնու աստուծոյ եօթներորդ մարմնացումը - Մէկը - Արական օտար անուն:
11. Նշմարել - Մարմնի վրայ գծագրութիւն:

Պատրաստեց՝ Տ. Մ. ԱՂԱՋԱՐԵԱՆ

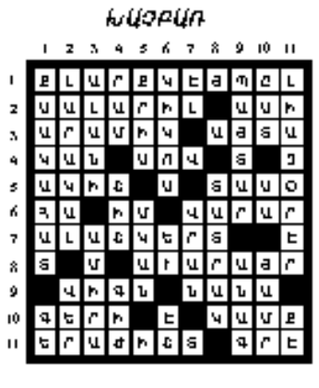
ՍՈՒԴՈՔՈՒ

			9				2	7
		1	2					
5		7		1			4	
	8		5					6
6								3
				9		4		
			3		7			
4		2			6		9	5
	3							2

Հորիզոնական եւ ուղղահայեաց 9 շարքերով եւ սիւնակներով (9x9) կազմուած զետացանցը բաղկացած է իւրաքանչիւրը 9 քառակուսի հաջորդ 9 բաժիններէ (3x3): Բացառումի սկզբունքին կիրառումով իւրաքանչիւր քառակուսիի մէջ թուանշան մը զետեղել՝ այնպէս մը, որ հորիզոնական իւրաքանչիւր շարք, ուղղահայեաց իւրաքանչիւր սիւնակ եւ 9 քառակուսիներուն իւրաքանչիւր բաժին ունենայ 1էն 9 թուանշանները՝ իւրաքանչիւր թուանշան միայն մէկ անգամ գործածուելու պայմանով: Այլ խօսքով՝ ո՛չ մէկ պարագայի արուռնուած է թուանշան մը կրկնել միեւնոյն շարքին, սիւնակին եւ բաժինին մէջ: Սկսելու համար՝ կարգ մը թուանշաններ իրենց ճշգրիտ քառակուսիներուն մէջ զետեղուած են:

ՆԱԽՕՐԴ ԺԱՄԱՆՑԻ ԽԱՉԵՐՈՒՆ ԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐԸ

ԽԱՉԲԱՌ

ՍՈՒԴՈՔՈՒ

9	2	6	1	5	7	8	3	4
1	4	8	2	6	3	9	7	5
7	3	5	8	4	9	6	2	1
2	6	4	9	3	5	1	8	7
8	9	7	6	1	2	5	4	3
5	1	3	4	7	8	2	9	6
4	7	2	5	9	1	3	6	8
3	8	1	7	2	6	4	5	9
6	5	9	3	8	4	7	1	2

ԱՅՍՕՐ՝ «ՎԱՆԱՅ ՁԱՅՆ»-ԷՆ
Radio Voice of Van - Վանայ Ձայն FM: 94.7 եւ 95 MHz

7.00- Քայլերգներ
7.03- Առաւօտ լուսոյ / Բարի լոյս
7.15- Հանդարտ երգեր
7.30- «Երկու բարեւ»
8.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
9.00- «Երկու բարեւ»
10.00- Խանդավառ երգեր
10.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (ուղիղ՝ դիմատետրով)
10.45- Նոր երգեր
11.00- «Յաւելուած»
11.20- Հայկական թանկոյի երգեր
12.00- «Հայեացքն Արցախին» **(տեսանիւթ՝ դիմատետր)**
12.30- Հայրենի սիրուած երգեր
1.00- Ազգային-հայրենասիրական երգեր
1.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
2.00- «Յիշատակելիները» (Արմէն Առուստամեան)
2.05- Ցեղափոխական երգեր
3.00- «Քըլ եոմ պիոյմու» **(ուղիղ՝ դիմատետրով)**
4.00- «Գրքիս հետ»
4.20- Զուգերգներ
5.00- «Վանայ Ձայն»-ը երեկոյեան
5.05- Վերամշակուած՝ ռեմիքս երգեր
5.30- «Շողարձակ»
6.30- Լուրեր - Առողջապահական խորհուրդ
6.50- Նոր երգեր
8.00- Օրուան երգիչ (Մանուէլ Մենենկիչեան)
8.30- Հայրենի սիրուած երգիչներու կատարումներ
9.30- Հայկական աշխարհի լուրեր (կրկ.)
9.45- Հեղինակային երգեր
10.00- «Ոսկի աքաղաղ» (Ե. հաղորդում)
10.30- Աշուղական երգեր
11.00- Իտալական երեկոյ
12.00- «Յիշատակելիները» / Ցեղափոխական երգեր
2.00- Խանդավառ երգեր
3.00- Կրկնութիւններ
5.00- Հայերէն այլազան երգեր
6.00- Հանդարտ երաժշտութիւն

Ձեր մնայուն ընկերակիցը Radio Voice of Van:Live
DOWNLOAD Google Play App Store

ԱԶԳԵՐՈՒ ԼԻԿԱՅԻ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ

ԵՂԻՇԷ ՄԵԼԻՔԵԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿԵՑ ԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲԻ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐՈՒ ՑԱՆԿԸ

Հայաստանի ֆութպոլի ազգային խումբի գլխաւոր մարզիչ Եղիշէ Մելիքեան հրապարակեց ցանկը հաւաքականի մարզիկներուն, որոնք հրաւիրուեցան մասնակցելու Ազգերու լիկայի վերջին 2 մրցումներուն:

Հայաստանի ֆութպոլի հաւաքականի հրապարակուած ցանկին մէջ ներառուած են հետեւեալ մարզիկները.

ԲԵՐԴԱՊԱՀՆԵՐ.- Օգնյեն Չանչարեւիչ (Իմթ Պելկրատ, Սերպիա), Արսէն Բեգլարեան (Ալաշկերտ), Ալեքսանտր Միշիեւ (Ուրարտու) եւ Գոռ Մատինեան (Սարդարապատ):

ՅԵՏՍԱՊԱՀՆԵՐ.- Արտեմ Բանդիկեան (Մոսկուայի բանակայիններ, Ռուսիա), Էրիք Բիլոյեան (Ուրարտու), Գէորգի Յարութիւնեան (Փուշքաշ Ակադեմիա, Հունգարիա), Ստիոպա Մկրտիչեան (Նիւրենպերկ, Գերմանիա), Նայիր Թիկնիզեան (Օլիմփիաքոս, Յունաստան), Էտկար Գրիգորեան (Արարատ-Արմենիա), Արման Ղազարեան (Ուրարտու), Արգիշտի Պետրոսեան (Երեւանի Բանակայիններ) եւ Խարիտոն Այվազեան (Ուրարտու):

ՄԻՋՆԱՊԱՀՆԵՐ.- Կարլեն Յովհաննիսեան (Ակրոն, Ռուսիա), Ուգոչուկվու Իվու (Ռուպին, Ռուսիա), Գոռ Մանուէլեան (Նոա), Կարէն Մուրատեան (Արարատ-Արմենիա), Կարէն Նալպանտեան (Ալաշկերտ), Էտկար Փիլոյեան (Ալաշկերտ) եւ Յովհաննէս Յարութիւնեան (Փիւնիկ):

ՅԱՌԱՋԱՊԱՀՆԵՐ.- Արթուր Սերոբեան (Արարատ-Արմենիա), Էտկար Սեւիկեան (Սէութա, Սպանիա), Նարեկ Գրիգորեան (Ֆարուղ, Ռումանիա), Նարեկ Յովհաննիսեան (Լեխիա Կտանսք, Լեհաստան), Արթուր Միրանեան (Իտոնի Թիպերիաս, Իսրայէլ), Արթուր Ղարիպեան (Ռոտինա, Ռուսիա), Հրանդ-Լէոն Ռանոս (Թեներիֆէ, Սպանիա) եւ Ժիրայր Շաղոյեան (Արարատ-Արմենիա):

Վիրաւորուած ըլլալով ազգային խումբին չեն միանար Հենրի Աւագեան (Փիւնիկ), Սերգէյ Մուրադեան (Նոա), Խուլիօ Պուենօ (Արարատ-Արմենիա), Էդուարդ Սպերցեան (Ահլի, Սէուտական Արաբիա) եւ Ֆին Կերակուսեան (Սանտըրլենտ, Անգլիա): Էրիք Սիմոնեան (Փիւնիկ), Կամօ Յովհաննիսեան (Արարատ-Արմենիա) եւ Վահան Բիչախչեան նոր վերադարձած են կանաչ դաշտ ապաքինուելէ ետք, բայց ամբողջական լաւ մարզավիճակ չունին հաւաքականին օգնելու համար:

Հայաստանի ազգային հաւաքականը Ազգերու լիկային գծով հինգշաբթի օր Վազգէն Սարգսեանի անուան հանրապետական մարզադաշտին վրայ ժամը 19:00-ին պիտի հիւրընկալէ Կիպրոսի ազգային խումբը, ապա կիրակի օր, Ռիկայի մէջ պիտի մրցի Լաթվիոյ ազգային խումբին դէմ:

«ԷՄ. ԷՄ. ԷՅ.»

ՍՈՒՐԷՆ ԿԱՏՎԱԼԵԱՆ ՀԱՍԱՒ ՔԱՌՈՐԴ ԱՒԱՐՏԱԿԱՆ

ՊԱՏԱՆԻՆԵՐՈՒ ՕԳԻՄՊԻԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ

Հայ բռնցքամարտիկ Սուրէն Կատվալեան Տաքարի (Սենեկալ) մէջ տեղի ունեցող պատանիներու (18 տարեկանէն վար) Ողիմպիականի խաղերու բռնցքամարտի իր առաջին մենամարտը յաղթանակով սկսաւ:

1/8-րդ հանգրուանին իր մրցումին, Կատվալեան, որ կը մրցէր Ուզպեքիստանի ներկայացուցիչ Իպրահիմ Շոքիրջոնովի դէմ, յաղթեց 3-2 արդիւնքով:

Քառորդ աւարտականին, Սուրէն Կատվալեան պիտի մրցի Եգիպտոսի ներկայացուցիչին դէմ: Ան պատանեկան Ողիմպիական խաղերու Հայաստանի միակ ներկայացուցիչն է:

«ԷՄ. ԷՄ. ԷՅ.»

ԱՐԱՄ ԲԱՔԼԱՉԵԱՆ ԱԽՈՅԵԱՆ

Քիքպոքսինկի հայ մարտիկ Արամ Բաքլաչեան տպաւորիչ յաղթանակ մը արձանագրեց Թայլանտի մէջ տեղի ունեցած **«Փաթոնկ Քոմպեթ Լիկ»** մրցաշարքին՝ նուաճելով կազմակերպութեան ախոյեանի գօտին՝ թեթեւագոյն կշիռի մրցումներուն:

Մենամարտը տեղի ունեցաւ Թայլանտի Փաթոնկ քաղաքին մէջ: Հայ մարզիկի մրցակիցն էր Թայլանտի ներկայացուցիչ Հաոյայ:

Բաքլաչեան երկրորդ ռաունտին իսկ կրցած է աւարտել մրցումը, ուր ան շարք մը **նաք-տաուններէ** ետք ուժաթափ դարձուցած էր իր մրցակիցը, որ չէր կրցած աւարտել մրցումը, եւ յաղթանակը շնորհուած էր Հայաստանի ներկայացուցիչին:

Այս յաջողութեան շնորհիւ Արամ Բաքլաչեան նուաճեց **«Փաթոնկ Քոմպեթ լիկ»**-ի ախոյեանութեան գօտին՝ դառնալով թեթեւագոյն կշիռի ախոյեան, իր նուաճումներուն շարքը ամբողջացնելով արհեստավարժ **ռինկի** վրայ կարեւոր յաղթանակով մը:

«ԷՆ. ՊԻ. ԷՅ.»

- ՍՓԸՐՉ, ԹԱՆՏԸՐ ԵՒ ՆԻՔՍ ՅԱՂԹԵՑԻՆ - ՌՈՔԵԹՑ ՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

Տարեշրջանի առաջին շաբաթներուն լաւ արդիւնքներ ձեռք ձգելէ ետք, Փորթլենտ Թրէյլ Պլէյզըրզ իր երկրորդ յաջորդական պարտութիւնը կրեց երէկ 103-125 արդիւնքով՝ Սան Անթոնիօ Սփըրզի դէմ մրցումին:

Անցեալ տարուան փոխախոյեան Սփըրզ 4-րդ մասին 45 կէտ նշանակեց՝ ստանալով 27 կէտ, եւ ապահովեց մրցումը, ուր անգամ մը եւս ֆրանսացի Վիքթոր Ուեմպանեամա 29 կէտ եւ 7 ռիպաունտ ձեռք ձգեց:

Սփըրզ 8-րդ յաղթանակը արձանագրեց իր 10-րդ մրցումին՝ բարձրանալով Արեւմտեան շրջանի պարագլուխի դիրք, միանալով Օքլահոմա Սիթի Թանտըրի եւ Լոս Անճելըս Լէյքըրզին:

Օքլահոմա 114-75 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Ուաշինկթըն Ուիզըրտծը: Փայլուն ելոյթ ունեցաւ քանատացի Շէյ Կիլճիըս Ալեքսանտր՝ 30 կէտով եւ 9 էսիսթով: Ասիկա Ուաշինկթընի 3-րդ յաջորդական պարտութիւնն էր:

Նիւ Եորք Նիքս 109-97 արդիւնքով պարտութեան մատնեց Քլիվլենտ Քեվելիրզը: Անցեալ տարուան ախոյեան Նիքսի լաւագոյն մարզիկներն էին Ճեյլըն Պրաունսըն (31 կէտ) եւ Քարլ-Անթոնի Թաունզ (29 կէտ եւ 13 ռիպաունտ):

Քլիվլենտի լաւագոյն մարզիկն էր Տոնավըն Միչել, որ 37 կէտ նշանակեց: Հիուսթըն Ռոքեթց 5 մրցումներ անյաղթ մնալէ ետք իր 3-րդ պարտութիւնը կրեց վերջին 5 մրցումներուն՝ այս անգամ պարտուելով Ֆինիքս Սանզէն, 102-99 արդիւնքով: Տեւըն Պուքըր 24 կէտ նշանակեց ի նպաստ Ֆինիքսի, մինչ Հիուսթընի լաւագոյն մարզիկն էր Քեւըն Տիւրենթ՝ 21 կէտով եւ 10 ռիպաունտով:

Շար.ը՝ էջ 8

ՖՈՒԹՍԱԼ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ԵԼՈՅԹԸ՝ ՇՈՒԷՏԻ ԴԷՄ

Հայաստանի ֆութսալի ազգային խումբը 2028-ի Մոնտիալի զտումի երկրորդ շաբթուան մրցումներուն կը մրցէր Շուէտի մէջ: Մրցումը վերջ գտաւ 4-4 արդիւնքով: Հայաստանի հաւաքականը առաջին կիսախաղին 4-0 արդիւնքով կը պարտուէր, բայց կրցաւ տպաւորիչ ձեւով վերադառնալ եւ կարեւոր կէտ մը խլել Շուէտէն: Հանդիպումը շատ վատ ձեւով սկսաւ Հայաստան, որ 38-րդ երկվայրկեանէն կոլ մը ստացաւ: Մրցումը աւելի բարդ դարձաւ, երբ 13-րդ վայրկեանին Նիքիթա Խրոմիխ փենալթիի մը պատճառ դարձաւ եւ կարմիր քարտով վտարուեցաւ դաշտէն: Շուէտ լաւապէս օգտուեցաւ իր առաւելութենէն եւ 3 այլ կոլեր ալ նշանակեց մինչեւ կիսախաղ:

Սակայն Բ. կիսախաղին դաշտին վրայ իրավիճակը ամբողջովին փոխուեցաւ: Հայաստանի հաւաքականը ցուցադրեց պայքարի ոգի՝ նշանակելով 4 անպատասխան կոլ եւ փրկելով գրեթէ պարտուած խաղը: Տակաւին, 5-րդ կոլի առիթ ալ կար, բայց կոլի չվերածուեցաւ, երբ Մելիքեան կորսնցուց փենալթի մը:

Հայաստանի հաւաքականի գլխաւոր հերոսը դարձաւ Գարեգին Մաշուեան, որ տուալէ մը իրագործեց: Մէկական կոլեր նշանակեցին Միհրան Դերմենջեան եւ Միքայէլ Գանդիլեան:

Երկու մրցումներէ ետք Հայաստանի հաւաքականը 1 կէտ ունի եւ Ա. խմբակի Բ. դիրքը կը գրաւէ: 6 կէտերով պարագլուխի դիրքը կը գրաւէ Հունգարիա, որ առաջին մրցումին յաղթած էր Հայաստանին՝ 3-2 արդիւնքով:

ՍԱՄՊՕ

ԱՐՍԷՆ ԱՒԵՏԻՍԵԱՆ՝ ՊՐՈՆԶԷ ՄԵՏԱԼԱԿԻՐ

Ուզպեքիստանի մայրաքաղաք Թաշքենտի մէջ տեղի ունեցող Սամպոյի աշխարհի ախոյեանութեան երկրորդ օրուան մրցումներուն, Հայաստանի հաւաքականը նուաճեց պրոնզէ մետալ մը:

Պատուոյ հարթակ բարձրացաւ մարտական սամպոյի մինչեւ 71 քգ կշիռի կարգին մէջ հանդէս եկող Արսէն Աւետիսեան:

Աւետիսեան յաջորդաբար յաղթած է Լաթվիոյ, Խըրխըզիստանի եւ Հարաւային Քորէայի ներկայացուցիչներուն: Կիսաւարտականին Աւետիսեան պարտութիւն կրած է ուքրանացի իր մրցակիցէն եւ մրցաշարքը աւարտած է պրոնզէ մետալով:

Մինչեւ 64 քգ կշիռի մարզական սամպոյի մրցումներուն, Գէորգ Մանուկեան երեք յաղթանակ արձանագրած է Ուզպեքիստանի, Քամպոտիոյ եւ Տաճիկիստանի ներկայացուցիչներուն դէմ: Ան կիսաւարտականին պարտութիւն մը եւս կրած է Ղազախստանի ներկայացուցիչէն եւ պրոնզէ մետալի մրցումին պարտութիւն մը եւս կրած ուքրանացի իր մրցակիցէն՝ առանց մետալներու աւարտելով իր ելոյթները:

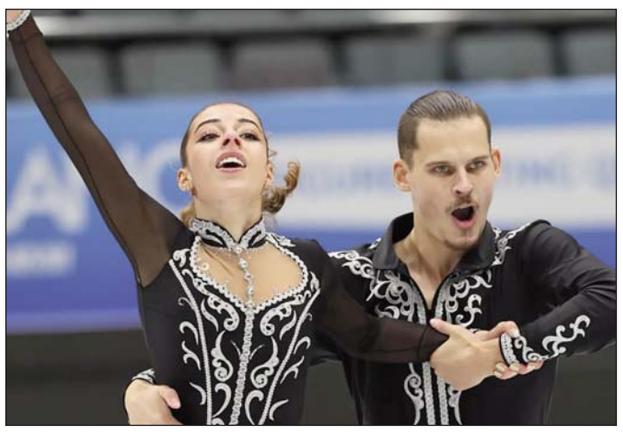
Մինչեւ 88 քգ կշիռի մրցումներուն Գոռ Յարութիւնեան, յաղթելէ ետք Իսրայէլը եւ Սերպիան ներկայացնող իր մրցակիցներուն, քառորդ աւարտականին զիջած է Ուզպեքիստանի ներկայացուցիչին դէմ մրցումին:

Մարտական Սամպոյի մրցումներուն, Գոռ Գոգինեան (58 քգ) եւ Արման Եսայեան (98 քգ) իրենց կարգին քառորդ աւարտականին պարտութիւններ կրելով դուրս մնացած են մետալի մրցումներէն:

Այս ձեւով Հայաստան մրցաշարքին սկիզբէն երկու օրերէ ետք Սամպոյի աշխարհի ախոյեանութեան մրցումներուն ունի երեք մետալ՝ մէկ արծաթ եւ 2 պրոնզ:

ՍԱՌՈՅՑԻ ՎՐԱՅ ՊԱՐ

ԱԿՈՊՈՎԱ - ՌԱԽՄԱՆԻՆ ԶՈՅԳԸ 0,04 ԿԷՏՈՎ ԿՈՐՄՆՑՈՒՑ ՊՐՈՆԶԷ ՄԵՏԱԼԸ

Չինաստանի Շենժեն քաղաքին մէջ տեղի կ՚ունենայ սառոյցի վրայ պարի կրան փրիի բաժակը:

Հայաստանը ներկայացնող զոյգը Կարինա Ակոպովա - Նիկիտա Ռախմանին, 4-րդ դիրքը գրաւեց աւարտական հանգրուանին:

Կարճ ծրագիրէն ետք, հայկական զոյգը երրորդ դիրքը կը գրաւէր՝ լաւ առիթ ունենալով պրոնզէ մետալ մը նուաճելու: Սակայն ազատ ծրագիրի պահուն Ակոպովա - Ռախմանին զոյգը 4-րդ դիրքը գրաւեց՝ ընդհանուր հաշուով 181,46 կէտ ձեռք ձգելով:

Երրորդ դիրքը գրաւեց ճափոնցի զոյգը՝ Եունա Նակաոքա - Սումիդատա Մորիկութի, որ հաւաքեց 181,50 կէտ:

Մրցաշարքի ախոյեան դարձաւ Ռուսիան ներկայացնող Անասթասիա Միշինա - Ալեքսանտր Գալիամով զոյգը, 209,84 կէտ ձեռք ձգելով: Արծաթէ մետալ նուաճեց Վրաստանի զոյգը՝ Անասթասիա Մետիոլկինա - Լուքա Բերուլաւա (198,27 կէտ):

ՋԱԽԱՐՈՎԱ «ԱԼԵՆ ՍԻՄՈՆԵԱՆԻ ՌՈՒՍԻՈՅ ՀԱՍՑԷԻՆ ՄԵՂԱԴՐԱՆՔՆԵՐԸ ԿԸ ԽԵՂԱԹԻՒՐԵՆ ՃՇՄԱՐՏՈՒԹԻՒՆԸ»

Հայաստանի անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղար Ալեն Սիմոնեանի յայտարարութիւնները, որոնց մէջ ան Ռուսիան մեղադրած է 2020 թուականի աշնան ղարաբաղեան հակամարտութեան սուր փուլի ընթացքին անգործութեան մէջ, կ՚աղաւաղեն իրական դրութիւնը: Այս մասին յայտարարած է Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան բանբեր Մարիա Զախարովա:

Երէկ այսպէս կոչուած «Համաշխարհային հայկական գագաթնաժողով»-ի ծիրին մէջ տեղի ունեցած քննարկումներու ժամանակ Ալեն Սիմոնեան ըսած է, թէ «2020 թուականին ինք հարիֆ էր» եւ «անիմաստ ինկած էր Ռուսիոյ ոտքերուն եւ օգնութիւն կը խնդրէր», որ անոնք կանգնեցնեն Ղարաբաղի մէջ պատերազմը:

«Հայաստանի Անվտանգութեան խորհուրդի քարտուղար Սիմոնեանը Մոսկուա ժամանելէ առաջ որոշած է յայտարարել, թէ իբրեւ թէ ռուսական կողմը ոչինչ ըրած է 2020 թուականի աշնան Ղարաբաղեան հակամարտութեան սուր փուլի ընթացքին: Խօսիլ Ռուսիոյ կողմէ չձեռնարկուած ինչ որ «գործնական քայլերու» մասին եւ միեւնոյն ժամանակ նսեմացնել ռուս խաղաղապահներու ջանքերն ու զոհողութիւնները՝ կը նշանակէ աղաւաղել ճշմարտութիւնը», երէկ լրագրողներուն ըսած է Զախարովա՝ մեկնաբանելով Սիմոնեանի խօսքերը, թէ 2020 թուականին ինք Մոսկուայի մէջ «հարիֆ-հարիֆ ինկած էր ռուսերուն ոտքերը՝ խնդրելով դադրեցնել պատերազմը»:

«Չենք գիտեր, թէ այդ ժամանակ որո՛ւն ոտքերուն կ՚իյնար, թերեւս մինչեւ այսօր ալ կը շարունակէ նոյնը ընել: Սակայն ինքնին Ռուսիան, եւ ուրիշ ոչ ոք, շրջանին մէջ արիւնահեղութիւնը կանգնեցուց», աւելցուցած է Զախարովան:

Ան յիշեցուցած է, որ 10 նոյեմբեր 2020-ի գիշերը Ռուսիոյ նախագահ Վլատիմիր Փութինի, Ազրպէյճանի ղեկավար Իլհամ Ալիեւի եւ Հայաստանի վարչապետ Նիկոլ Փաշինեանի ստորագրած փաստաթուղթով յայտարարուած էր ղարաբաղեան հակամարտութեան գօտիին մէջ զինադադարի եւ բոլոր զինուորական գործողութիւններու լիակատար դադրեցման մասին, եւ անոնք ոչ թէ «վերացական քայլեր» էին, այլ որոշակի գործնական քայլեր, որոնց նախորդած էին բարձր մակարդակով բազմաթիւ հաղորդակցութիւններ:

Անոր համաձայն, ինքնին 2021-2022 թուականներուն բարձր մակարդակով ձեռք բերուած եռակողմ համաձայնութիւններու շարքի հիման վրայ հետագային մշակուած է հայ-ազըրպէյճանական յարաբերութիւններու կարգաւորման «ճամբու քարտէսը», որ կը ներառէ Երեւանի եւ Պաքուի միջեւ խաղաղութեան պայմանագիրի մշակումը, փոխադրամիջոցային հաղորդակցութիւններու ապաշրջափակումը, սահմանի սահմանազատման հոլովոյթի մեկնարկը եւ մարդասիրական հարցերու լուծումը:

Բացի ատկէ, Զախարովա յիշեցուցած է, որ հոկտեմբեր 2022 թուականին Փրակայի մէջ Եւրոպական Միութեան հովանիին տակ կայացած վեհաժողովի ընթացքին Փաշինեան Լեռնային Ղարաբաղը ճանչցած է Ազրպէյճանի տարածքի մաս:

ՀԱՅ ԴԱՏԻ ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ . . .

Շարունակուած Ա. էջէն

«Սա միակ դէպքը չէր: 2010-ին, լինելով Թուրքիայի արտաքին գործոց փոխնախարար, պարոն Սինիրլիօղլուն մեկնել է Ուաշինկթըն՝ աշխատելու Ներկայացուցիչների պալատի՝ Հայոց ցեղասպանութիւնը վերահաստատող բանաձեւի դէմ: Այնուհետեւ նրա նախարարութիւնը Հայաստանի Սահմանադրական դատարանին մեղադրեց հայ-թուրքական արձանագրութիւնների նկատմամբ «նախապայմաններ» առաջադրելու մէջ, ինչը պատրուակ դարձաւ Անգարայի համար՝ կասեցնելու դրանց վաւերացումը:

«2026-ի յուլիսին, լինելով ԵԱՀԿ-ի գլխաւոր քարտուղար, պարոն Սինիրլիօղլուն, գրոյցի ընթացքում, համոզուած լինելով, որ խօսում է Հայաստանի վարչապետի հետ, ասել է, որ «կ՚ուսումնասիրի», թէ ինչպէ՛ս կարող է ԵԱՀԿ-ն աջակցել Ամենայն հայոց կաթողիկոսին պաշտօնանկ անելուն: Մարդու իրաւունքների եւ կրօնական ազատութեան չորս միջազգային կազմակերպութիւններ դատապարտել են այդ խօսքերը՝ որակելով դրանք նրա պաշտօնի հետ անհամատեղելի, եւ կոչ են արել նրան հետ վերցնել դրանք:

«Պարոն Սինիրլիօղլուն ի վիճակի չէ նաեւ ապահովել քաղաքական այն չէզոքութիւնը, որ պահանջում է ՄԱԿ-ի գլխաւոր քարտուղարի պաշտօնը: Նա լայնօրէն յայտնի է որպէս նախագահ Էրտողանի մտերիմ վստահելի անձ, առաջադրուած՝ անձամբ նրա կողմից: ՄԱԿ-ի կանոնադրութեան 100-րդ յօդուածն արգելում է գլխաւոր քարտուղարին որեւէ կառավարութիւնից ցուցումներ խնդրել կամ ստանալ: Մինչդեռ գրեթէ իւրաքանչիւր ճգնաժամում, որով պէտք է զբաղուի յաջորդ գլխաւոր քարտուղարը, նրա սեփական կառավարութիւնը հանդիսանում է հակամարտութեան կողմ կամ գլխաւոր դերակատար՝ Կիպրոս, Հարաւային Կովկաս, Սուրիա, Ուքրանիա: Թուրքիան շարունակում է բռնագրաւուած պահել ՄԱԿ-ի անդամ պետութեան՝ Կիպրոսի տարածքի աւելի քան մէկ երրորդը՝ ի հեճուկս Անվտանգութեան խորհրդի բանաձեւերի: Միեւնոյն ժամանակ, նաեւ գլխաւոր քարտուղարն է, որ պէտք է առաջնորդի այդ հակամարտութիւնների խաղաղ կարգաւորումը:

«Ցեղասպանութեան համաձայնագրի հարցում գլխաւոր քարտուղարը խօսում է ամբողջ աշխարհի անունից: ՄԱԿ-ը չի կարող ղեկավարուել մի մարդու կողմից, ով ՄԱԿ-ում շրջանառուած պաշտօնական գրութեամբ ժխտել է Ցեղասպանութիւնը եւ իր ողջ ասպարէզը նուիրել է 20-րդ դարի առաջին ցեղասպանութեան մասին ճշմարտութիւնը լռեցնելուն: Նրան ՄԱԿ-ի բարձրագոյն պաշտօնը վստահելը կործանարար ուղերձ կը յղի զանգուածային վայրագութիւններից վերապրածներին ամէնուր:

«Ուստի մենք կոչ ենք անում՝

«1.- Անվտանգութեան խորհրդի անդամներին, յատկապէս մշտական անդամներին, չաջակցել պարոն Սինիրլիօղլուի թեկնածութեանը, ո՛չ պաշտօնական քուէարկութիւններում, եւ ո՛չ էլ խորհրդում պաշտօնական առաջադրութեան ընթացքում:

«2.- ՄԱԿ-ի բոլոր անդամ պետութիւններին պնդել, որ յաջորդ գլխաւոր քարտուղարն ունենայ ցեղասպանութիւնների կանխարգելման եւ 100-րդ յօդուածով պահանջուող անկախութեան նկատմամբ անվերապահ նըւիրուածութեան ապացուցուած անցեալ:

«3.- Պարոն Սինիրլիօղլուին հրապարակաւ յայտարարել, թէ արդեօք նա շարունակո՞ւմ է պաշտպանել իր 2020-ի նամակում տեղ գտած՝ Հայոց ցեղասպանութեան ժխտումը եւ արդեօք յե՞տ է վերցրել Հայ Առաքելական եկեղեցու առաջնորդին պաշտօնանկ անելուն աջակցելու իր առաջարկը:

«Մենք համերաշխ ենք այն կառավարութիւնների, համայնքների եւ քաղաքացիական հասարակութեան կազմակերպութիւնների հետ, որոնք մտահոգութիւն են յայտնել այս թեկնածութեան կապակցութեամբ: Աշխարհասփիւռ հայութեանն ու հայ ժողովրդի բարեկամներին կոչ ենք անում դիմել իրենց երկրների կառավարութիւններին եւ ընտրուած ներկայացուցիչներին»:

Նշենք, որ յունական «Փրոթոթեմա» կայքը հաղորդեց, որ Սինիրլիօղլուի թեկնածութիւնը Ապահովութեան խորհուրդին մէջ ոչ պաշտօնական քուէարկութեան ընթացքին միայն 3 թեր եւ 8 դէմ քուէներ ստացած է: Չորս անդամներ ձեռնպահ մնացած են: Ապահովութեան խորհուրդի 5 մնայուն անդամներէն (Միացեալ Նահանգներ, Ռուսիա, Չինաստան, Ֆրանսա եւ Բրիտանիա) ոչ մէկը զօրակցած է անոր թեկնածութեան:

Յունաստանի արտաքին գործոց նախարար Ճորճ Կերափեթրիթիս յայտնած է, որ յունական կառավարութիւնը չի կրնար անոր թեկնածութեան զօրակցիլ, որովհետեւ Թուրքիան չ՚ընդունիր ՄԱԿ-ի որոշումները, եւ Կիպրոսի հարցը ատոր ամէնէն ականաւոր օրինակն է: Ոչ պաշտօնական քուէարկութիւնը որեւէ թեկնածուի պաշտօնապէս բացառման չի յանգեցներ, եւ Ապահովութեան խորհուրդը վերջնական արդիւնքը պաշտօնապէս չի հրապարակեր:

- ՍՓԸՐՋ, ԹԱՆՏԸՐ . . .

Շարունակուած 7-րդ էջէն

Օր մը առաջ Լէյքըրզ 124-118 արդիւնքով յաղթած էր Փորթլենտին, ուր սլովենիացի Լուքա Տոնչիչ 53 կէտերով աւարտած էր մրցումը:

Ան իր վերջին 7 մրցումներուն իւրաքանչիւրին նուազագոյնը 37 կէտ նշանակեց:

Ստորեւ շաբաթավերջի մրցումներուն արդիւնքները.

ՇԱԲԱԹ

Աթլանթա Հոքս - Ուաշինկթըն Ուիզըրտծ	139-132
Չարլոթ Հորնեթց - Պոսթըն Սելթիքս	80-119
Քլիվլենտ Քեվելիրզ - Ֆիլատելֆիա 76-ըրզ	119-85
Միլուոքի Պաքս - Թորոնթօ Ռեփթըրզ	107-121
Մեմֆիս Կրիզլիզ - Օքլահոմա Սիթի Թանտըր	97-128
Տալաս Մեւրիքս - Եութա Ճեզ	112-100
Նիւ Օրլինզ Փելիքըրնզ - Մինեսոթա Թիմպըրվուլվզ	109-115
Սաքրամենթօ Քինկզ - Սան Անթոնիօ Սփըրզ	109-124
Լոս Անճելըս Լէյքըրզ - Փորթլենտ Թրէյլ Պլէյզըրզ	124-118

ԵՐԷԿ

Ինտիանա Փէյսըրզ - Տենվըր Նակեթց	102-114
Աթլանթա Հոքս - Պրուքլին Նեթց	124-121
Քլիվլենտ Քեվելիրզ - Նիւ Եորք Նիքս	97-109
Օքլահոմա Սիթի Թանտըր - Ուաշինկթըն Ուիզըրտծ	114-75
Կոլտըն Սթէյթ Ուորիըրզ - Օրլանտօ Մեճիք	126-119
Ֆինիքս Սանզ - Հիուսթըն Ռոքեթց	102-99
Փորթլենտ Թրէյլ Պլէյզըրզ - Սան Անթոնիօ Սփըրզ	103-125

«ԼԻԲԱՆԱՆԻ ՄԷՋ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՆԵՐՈՒ . . . »

Շարունակուած 2-րդ էջէն

Հանդիպումի ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ արտագաղթին, ապրուստի պայմաններուն ու հողի պահպանման հարցին: Ռայի պատրիարքը շեշտեց լիբանանցիներուն իրենց հողին կառչելու, ընկերային միասնականութիւնը ամրապնդելու եւ արտերկրի լիբանանցիները իրենց հայրենիքին մէջ ներդրում կատարել քաջալերելու կարեւորութիւնը:

Հանդիպումի ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ հարաւային Լիբանանի կացութեան, ՖԻՆԻԼ-ի ապագային եւ Ֆրանսայի շահագրգիռ պետութիւններուն ու հնգեակ յանձնախումբին հետ համակարգուած ձեւով անվտանգութեան պահպանման եւ ապահովական որեւէ բացի ստեղծումէն խուսափելու համար թափած ջանքերուն, ինչպէս նաեւ շեշտուեցաւ լիբանանեան պետութեան հաստատութիւնները ամրապնդելու, օրէնքը յարգելու, խաղաղութեան ու պատերազմի որոշումը սահմանադրական իշխանութիւններու մենաշնորհը դարձնելու եւ վիճելի հարցերու կարգաւորման համար ազգային երկխօսութիւնը որդեգրելու անհրաժեշտութիւնը, ինչ որ կը պահպանէ Լիբանանի գերիշխանութիւնը, միութիւնն ու կայունութիւնը:

Հանդիպումի ընթացքին անդրադարձ կատարուեցաւ Սուրիոյ, Իրաքի եւ Միջին Արեւելքի այլ երկիրներու մէջ քրիստոնեաներու կացութեան: Մարոնիներու պատրիարքը այս առումով իր մտահոգութիւնը յայտնեց արտագաղթի շարունակման եւ քրիստոնէական ներկայութեան նահանջին նկատմամբ՝ շեշտելով անհրաժեշտութիւնը տրամադրելու երաշխիքներ, որոնք կ՚ապահովեն բոլոր քաղաքացիներուն ազատ, արժանապատիւ եւ իրարու հաւասար կեանքի իրաւունքը:

Անդրադարձ կատարուեցաւ նաեւ Ֆրանսայի ներքին կացութեան: Ռայի պատրիարքը իր զօրակցութիւնը յայտնեց ֆրանսացի ժողովուրդին, իսկ դեսպան Տիւրել յայտնեց, որ ֆրանսական իշխանութիւնները կը շարունակեն ընկերային մարտահրաւէրները կարգաւորելու եւ կայունութիւնը պահպանելու իրենց ջանքերը:

Կ՚ՈՒԶՈՒԻ

Վարպետ ոսկերիչ (սետեքեր), ադամանդաշար եւ մաթրիքսի վրայ աշխատող պաշտօնեաներու: Դիմել՝ հեռաձայնելով 03-207772 կամ 01-266514 թիւերուն:

